

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Otetta ohjaukseen

Seikkailutoiminnan opas nuorelle ohjaajalle

Olli-Petteri Haronoja

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

4/ 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Olli-Petteri Haronoja	Sivumäärä 32 ja 27 liitesivua
Työn nimi Otetta ohjaukseen – Seikkailutoiminnan opas nuorelle ohjaajalle	
Ohjaava opettaja Juha Nikkilä	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Laukaan vapaa-aikatoimi, Hanna Liimatainen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja sen produktina valmistui ”Otetta ohjaukseen” –niminen seikkailutoiminnan opas. Opinnäytteeni tilaaja on Laukaan vapaa-aikatoimi. Opas tuli valmistuttuaan suoraan käyttöön Laukaan vapaa-aikatoimelle.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoitus on avustaa nuorten ohjaajien työnantajia nuoren ohjaajan perehdyttämisessä. Opas on tarkoitettu helpottamaan myös nuoren ohjaajan työn aloittamista ja siitä selviytymistä. Opas avustaa ohjaajaa antamalla mallia hyvästä ohjauksesta sekä esittelemällä seikkailullisia menetelmiä käytännönläheisesti. Opas pitää sisällään myös harjoiteluettelon, joka mahdollistaa oppaan käytön myös muille kuin nuorille ohjaajille.</p> <p>Seikkailutoiminnan opasta voidaan käyttää yleisesti muuallakin kuin Laukaan vapaa-aikatoimella. Tämä opas ei siis ole kytköksissä vain Laukaassa vallitseviin normeihin vaan opasta voidaan käyttää missä vain, missä on tarvetta seikkailutoiminnan ohjaajan perehdyttämiselle.</p>	
Asiasanat: Seikkailukasvatus, oppaat, perehdyttäminen, ryhmäyttäminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Olli-Petteri Haronoja	Number of Pages 32 and 27
Title Grip to guidance – Manual to adventure activity for young guides	
Supervisor(s) Juha Nikkilä	
Subscriber and/or Mentor Leisure services of municipality of laukaa, Hanna Liimatainen	
Abstract <p>My thesis is functional and it's product is manual to adventure activity. The manual is called "Grip to guidance – Manual to adventure activity for young guides." My thesis' subscriber is leisure services of municipality of Laukaa. Manual went straight to use after it was finished.</p> <p>Purpose of this thesis is to assist employers of young guides to give better introduction to the work. The manual was also made to help young guides to start working. Manual provides a model of good instructor, as well as introduction to the methods of adventure activity in a practice. Manual also includes list of different kind of exercises, which allows manual to function not only for young guides but experienced guides also.</p> <p>The adventure manual can be used universally, not only in the municipality of Laukaa. This manual is not linked only to the municipality of Laukaa. This guide can be used anywhere, where is the need for orientation of adventure activities.</p>	
Keywords: Adventure education, manual, familiarization,	

Sisältö

1. Johdanto	5
2. Tilaaja	7
3. Oppaan tavoitteet ja kohderyhmä	8
3.1 Oppaan käyttö	9
4. Seikkailupedagogiikka menetelmänä	10
4.1 Seikkailupedagogiikka nuorisotyössä – Historiasta nykypäivään	12
4.2 Turvallisuus	14
4.2.1 Turvallisuussuunnitelma	15
4.2.2 Riskianalyysi	17
4.3 Ryhmäyttäminen seikkailupedagogiikassa	18
4.4 Seikkailuohjaajan rooli	20
4.5 Seikkailutoiminnan suunnittelu, toteutus ja purku	21
5. Oppaan tie ideasta käyttöön	25
5.1 Oppaan tarve	25
5.3 Oppaan erilaiset käyttömahdollisuudet	27
6. Arviointi	28
7. Lopuksi	29
LIITTEET	33

1. Johdanto

Läpi koko historian ihmiset ovat seikkailleet sekä kokeneet poltetta seikkailulle. Seikkailu jo sanana itsessään kuulostaa hauskalta ja jännittävältä. Vaikka seikkailua ja elämyksiä on kokemuslähtöisesti ja pakostakin harrastettu aiemmin, ei sitä ole koettu kovin pedagogiseksi toiminnaksi. Seikkailupedagogiikka on vielä varsin uusi kasvat- ja opetusmenetelmä Suomessa. Sitä on kuitenkin maailmalla harjoitettu jo ensimmäisen maailmansodan jälkeen 1900 –luvun alkupuolelta lähtien. (Telemäki 1998, 13)

Olen opintojeni aikana suorittanut viestinnän ja markkinoinnin harjoittelun, sosiaalisen vahvistamisen suuntautumisprojektin sekä nyt myös opinnäytetyöni Laukaan vapaa-aikatoimelle, Vatile. Olen ollut Vatile myös työsuhteessa nuorisotalovalvojan ominaisuudessa yli kaksi vuotta. Kyseessä on minulle siis tuttu organisaatio, jossa toimii tuttuja ihmisiä. Tämä on yksi painavimmista syistä, miksi tein opinnäytteeni juuri tähän organisaatioon.

Seikkailukasvatus on minulle sydäntä lähellä olevaa toimintaa. Kun aloitin kouluni, en ollut ikinä kuullutkaan moisesta ja se kuulosti hieman jopa hauskalta. Uuden ja hyvää lupaavan nimen perusteella valitsin sen ensimmäiseksi orientaatiokurssiksi Humak:ssa ja olin saman tien mennyttä miestä. Tässä opinnäytteessä yhdistyy siis minulle kaksi läheistä asiaa; Vatti ja Seikkailukasvatus.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja sen produkti on seikkailutoiminnan opas. Seikkailutoiminnan opas tulee käyttöön Laukaan vapaa-aikatoimelle ensisijaisesti nuorille ohjaajille ohjauksen tueksi. Opas on kaksiosainen; ensimmäinen osa koostuu teoriaosuudesta, siitä miksi seikkailutoimintaa harjoitetaan ja oppaan toinen osa on harjoitepankki, josta ohjaaja voi napata tarvitsemansa harjoitteen. Nuorilla ohjaajilla tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan Laukaan alueen nuoria, jotka toimivat ohjaajan työssä. Tällaisia töitä ovat leiriohjaajat, kerho-ohjaajat sekä Laukaan nuorisotaloilla toimivat talovalvojat.

Opinnäytetyöni tilaaja on Laukaan Vapaa-aikatoimi, joka tahtoi minun valmistavan seikkailutoiminnan oppaan erityisesti nuorten ohjaajien käyttöön, esimerkkinä leiri-toiminta. Oppaan tarkoitus on olla tukena nuorelle ohjaajalle tukena kun tämä elämänsä ensimmäisiä kertoja vetää seikkailullista toimintaa.

Oppaan tarkoituksena on parantaa nuorten ohjaajien ohjaamisen laatua ja näin ollen parantaa Laukaan vapaa-aikatoimen palveluja. Paremmalla ohjauksella päästään parempiin tuloksiin. Tarkoituksena on myös keventää työhön perehdyttäjän perehdytysprosessia siten, että oleellista tietoa saa myös oppaasta eikä aina suullisesti. Opas myös parantaa nuoren ohjaajan valmiuksia tarttua töihin. Opas tarjoaa hyvät ennakkotiedot siitä, miten ohjataan, mihin pyritään ja miten asioita hoidetaan. Näiden ennakkotietojen pohjalta nuoren ohjaajan on helpompi tarttua töihin.

Oppaan ensimmäinen osio koostuu elämyspedagogiikan esittelystä ja se myös avaa aiheen termejä sekä käsitteistöä. Oppaassa kerrotaan hieman siitä, millainen on hyvä ohjaaja ja miksi. Siinä käydään läpi myös turvallisuuteen, suunnitteluun, toteutukseen ja purkuun liittyviä seikkoja. Opas toimii tukena myös kokeneemmille ohjaajille, sillä sen toinen osio koostuu niin sanotusta ideapankista. Siihen on kerätty harjoitteita, joiden avulla seikkailutoimintaa saadaan alkuun. Tämän vuoksi opas on siis avuksi kokeneemmillekin ohjaajille.

2. Tilaaja

Opinnäytetyöni tilaajana on Laukaan Vapaa-aikatoimi, eli Vatti. Vatti on yhdistelmä Laukaan vapaa-aikatoimen erilaisia tulosyksiköitä. Vattiin kuuluvat seuraavat tulosyksiköt:

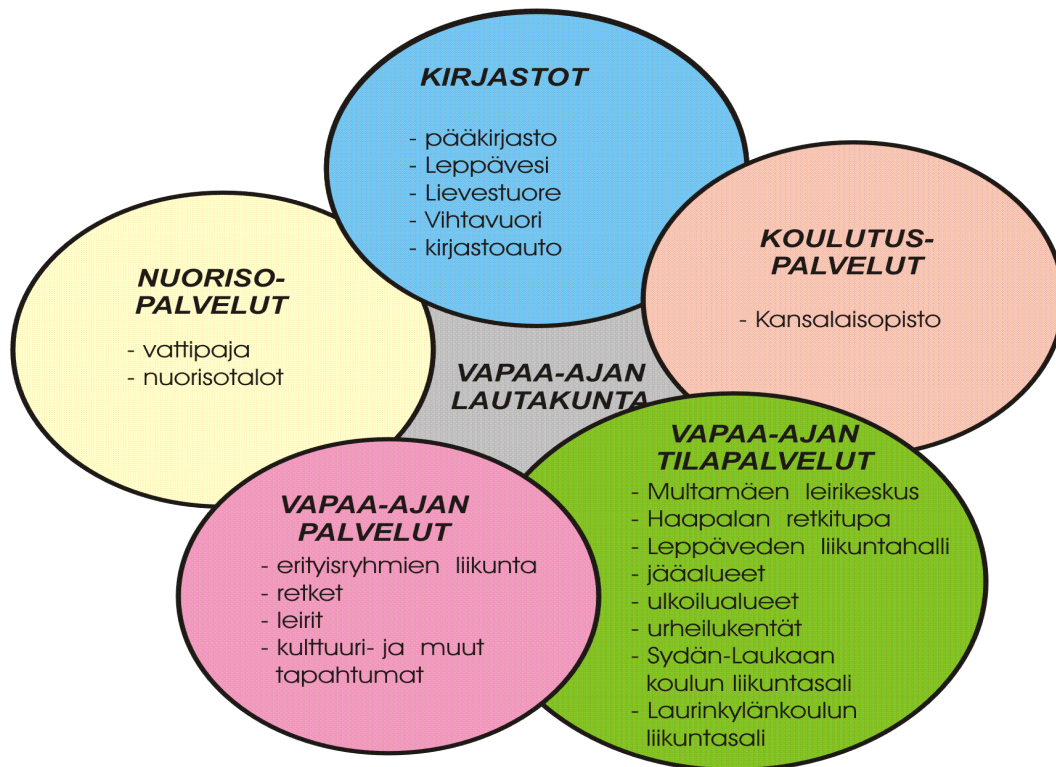
Nuorisopalvelut, joka järjestää alueellista nuorisotoimintaa Laukaan eri taajamissa sekä hallinnoi nuorisotiloja Leppävedellä, Lievestuoreella, Vihtavuorella ja Laukaan keskustassa. Nuorisotiloilla järjestetään erilaisia teemailtoja, tapahtumia sekä muuta toimintaa nuorten omia toiveita kuunnellen. Jokainen nuorisotalolta löytyy myös bändikämpä. Nuorisopalvelut järjestävät myös kerho- ja pienryhmätoimintaa. Kerhotoimintaa järjestetään yhteistyössä Laukaan alueiden koulujen kanssa ja pienryhmätoimintaa järjestetään Mahis –hankkeiden muodossa sekä muiden projektirahoitusten tuella. Jokaiselta nuorisotalolta löytyy myös oma nuorisotiedotuspiste, josta löytyy kaikenlaista tietoa ajankohtaisista asioista kuten kesätöistä, opiskelumahdollisuuksista ja niin edelleen. Nuorisopalvelujen alla toimii myös Laukaan etsivä nuorisotyö. Nuorisopalvelujen piiriin kuuluu myös vattipaja, joka järjestää pajatoimintaa niin syrjäytymisuhan alla oleville nuorille kuin pitkäaikaistyöttömillekin. Nuorisopalvelut ovat myös mukana aloitekanavan toiminnassa, sekä Laukaan nuorille tarkoitettut Nuorten Vatti –nettisivut ovat juuri avautuneet katseltaviksi.

Kirjastot, joita sijaitsee jokaisessa Laukaan taajamassa. Lisäksi Laukaassa kiertää kirjastoauto jakamassa kirjastopalveluja sinne, mistä ei kirjastorakennusta löydy.

Koulutuspalvelut. Laukaan kansalaisopisto tarjoaa monenlaista koulutusta kuvataiteesta henkilöstökoulutukseen sekä liikunta- ja terveystieteistä kotitalouteen.

Vapaa-ajan tilapalvelut, tarjoaa tiloja vapaa-aikakäyttöön Laukaan alueella. Tiloja ovat esimerkiksi Multamäen leirikeskus sekä eri taajamien koulujen liikuntasalit.

Vapaa-ajan palveluja Vatti tarjoaa esimerkiksi leirien, retkien ja kulttuuritapahtumien muodossa. Vatissa moniammatillinen yhteistyö on tärkeä osa vapaa-aikatoimen toimivuutta. Ohessa on kuva selventämään Vapaa-aikatoimen tulosyksiköitä.

Kuva 1. Laukaan vapaa-aikatoimen tulosityksiköt (Laukaan vapaa-aikatoimi 2013)

Opinnäytetyöni liittyy vapaa-ajanpalveluiden parantamiseen. Opinnäytetyössä minulla on tarkoitus luoda käyttökelpoinen työkalu vapaa-aikatoimen käyttöön siten, että he voivat kirjoittamani oppaan tuella opastaa nuoria (n.16–20 –vuotiaita) leiriohjaajia, kerho-ohjaajia tai talovalvoja ohjaajuuden saloihin.

3. Oppaan tavoitteet ja kohderyhmä

Tässä kappaleessa tarkastellaan oppaan käyttöön liittyviä asioita. Miksi opas on tehty, miten sitä käytetään, sekä ketkä sitä käyttävät. Kappaleessa eritellään myös sitä, mihin oppaalla pyritään.

3.1 Oppaan käyttö

Hyvä ohjaus on jokaisen palvelun tuottajan yksi tärkeimmistä tavoitteista. Hyvä ohjaaja on ammattitaitoinen ja tietää mitä tekee. Kiistämätön tosiasia on se, että mitä paremmin ohjaaja on valmistautunut tai valmennettu työhönsä, sitä paremmin hän myös työnsä hoitaa. Tekemäni oppaan käyttö antaa mahdollisuuksia parantaa ohjauksen laatua antamalla ammatillista tukea ohjaajan työhön. (Lehtonen, Mäkelä, Pulli 2007, 127 Kokljuschkin, 58)

Opas on käytössä pääsääntöisesti Laukaan kunnan vapaa-aikaohjaajilla. Vapaa-aikaohjaajat voivat käyttää opasta tarvitsemallaan tavalla. Opas voi olla heille itselleen ideapankkina toiminnan suunnittelussa. Opas voi tulla käyttöön kaikille nuorille ohjaajille ohjauksen tueksi. Opas toimii tällöin alaan kouluttautumattoman henkilön tukipilarina toiminnan vetämisessä. Opas on kirjoitettu käytännön läheisesti, joten sen käyttö on helppoa kenelle tahansa.

Seikkailutoiminnan oppaan tarkoituksena on toimia ohjenuorana sekä ohjauksen apuvälineenä seikkailua vetävälle henkilölle. Oppaaseen on koottu asioita, joita seikkailuohjaajan tulee ohjauksessaan ottaa huomioon. Opas selventää käyttäjälleen seikkailutoiminnan tärkeimpiä periaatteita sekä antaa vinkkejä ja ohjeita toiminnan toteuttamiseen.

Seikkailussa on tärkeää ottaa huomioon monia seikkoja. Koskaan ei voi olla varma tuleeko esimerkiksi patikoidessa paistamaan aurinko vai onko syntymässä ukkosmyrsky, mutta silti sää on otettava huomioon. Huomion arvoista on etenkin varusteiden kunto, retkeilijöiden fyysinen kunto, retkeilijöiden innokkuus tai innostumattomuus.

Oppaan tarkoituksena on myös parantaa entisestään Laukaan tarjoaman leiritoiminnan laatua antamalla leiriohjaajille laadukas työväline työn hoitoon. Oppaassa selvitetään seikkailukasvatukseen liittyviä menetelmiä sekä opastetaan niiden käytössä.

3.2 Kohderyhmät

Kohderyhmät tämän oppaan osalta ovat monitasoisia. Yksi kohderyhmä on Laukaan vapaa-aikaohjaajat, opas tulee heidän käyttöönsä. Vapaa-aikaohjaajat voivat kuitenkin oppaan avulla perehdyttää uusia leiri- ja kerho-ohjaajia sekä talovalvojia työhönsä, joten kohderyhmään lukeutuvat myös nuoret ohjaajat. Alaikäiset ohjaajat tekevät puolestaan työtä Laukaan lapsia ja muita nuoria varten, joten näin ollen kohderyhmään kuuluvat myös Laukaan vapaa-aikatoimen palveluja käyttävät nuoret.

4. Seikkailupedagogiikka menetelmänä

Expeditionary –learning, experimental education, outdoor adventure education, Erlebins – education. Rakkaalla lapsella on monta nimeä. Seikkailupedagogiikan historian aikana sitä on kuvailtu monella eri tavalla ja eri henkilöt ovat määritelleet sen eri tavoin. Yhteistä näille kaikille määritelmille on kuitenkin se, että seikkailupedagogiikka määritellään suurpiirteisesti yleensä näin: Se on prosessipainotteista toimintaa, joka elämyksien kautta tähtää oppimiseen, jossa oudoista ja uusista tapahtumista ihminen pystyy ammentamaan uutta tietoa. Kaiken kaikkiaan eri kuvaukset elämyspedagogiikalle sisältävät tämän saman viitekehyksen. (Karppinen 2005, 26-27)

Seikkailupedagogiikka on tavoitteellista, ihmisen kasvuun tähtäävää toimintaa elämyksiä apuna käyttäen. Seikkailupedagogiikka on osa elämyspedagogiikkaa. Elämyspedagogiikan yksi suurimmista kehittäjistä on ollut saksalaisbriittiläinen Kurt Hahn, joka toimi elämyspedagogiikan sanansaattajana 1900 –luvun alun Saksassa. Hän perusti Saksaan elämyspedagogisia kouluja, jota kutsuttiin salemeiksi. Koulun säännöt olivat tuolloin tiukat ja tavoitteena oli kasvattaa saksalaisnuorista hyveellisiä sekä aktiivisia kansalaisia ilman tuona aikana vallinnutta päätöntä pänttäämistä. Tarkoitus oli käyttää käsiä ja päätä ilman ulkoa opettelua tai jatkuvaa lukemista. Opetus tapahtui siis toiminnan kautta. Tuolloin Hahn itse ei käyttänyt termiä elämyspedagogiikka vaan toimi vain sen mukaan, minkä itse näki nuorille parhaaksi. Hahnin koulujen pyrkimys oli olla vastakohtia normaaleille kouluille. (Karppinen 2005, 32)

Seikkailupedagogiikalla tarkoitetaan yksilön tai ryhmän eheyttämistä. Seikkailupedagogiikka on vahvasti kokemuspainotteista toimintaa, jossa keskeisenä osana on itsensä ylittäminen. Sellaisen asioiden teko, joita ei normaalissa arjessa tulisi tehtyä. Seikkailupedagogiikassa on tavoitteena hankkia yksilölle onnistumisen tunteita, joiden avulla voidaan lisätä yksilön aloitteellisuutta sekä itsetuntoa. (Karppinen 1999, 94)

Otetaan esimerkiksi vaikka laskeutuminen. Ihmisestä riippumatta on mitä luultavimmin pelottavaa laskeutua suurta kallion seinämää alas köysien varassa, ellei tätä ole ennen tehnyt. Kallion kielekkeellä seisoessaan henkilön tulee luottaa käytössä oleviin laitteisiin ja ennen kaikkea itseensä niiden käyttäjänä. Laskeutumisen jälkeen henkilö huomaa selvinneensä pelottavasta kokemuksesta itsenäisesti, omin avuin ja kokee onnistumisen tunnetta siitä, että hän on kohdannut pelkonsa ja ylittänyt sen. Näin ollen henkilö saa positiivisen kokemuksen omista taidoistaan ja itseluottamus kasvaa. Näin on tapahtunut ainakin minun itseni kohdalla.

Tämä luottamus ei tarkoita vain luottamusta itseensä köysitoiminnassa vaan positiivisten kokemuksen kautta itseluottamus heijastuu myös jokapäiväiseen toimintaan ja arkipäiväiset haasteet eivät tunnu enää niin suurilta kuin ennen.

Samankaltaisia itsensä ylittämisiä voi tapahtua myös ryhmissä. Se tapahtuu helpoiten antamalla ryhmälle jokin vaikea ongelmanratkaisutehtävä. Sellainen, joka aluksi vaikuttaa mahdottomalta, mutta kun ryhmä on hetken pureskellut ongelmaansa, siihen alkaakin löytyä vastauksia ja toimintamalleja. Tämänkaltaisen prosessin ansiosta ”mahdottomasta” tulee mahdollista ja, ei vain yksilöt, vaan koko ryhmä kokee itsensä ylittämisen tunnetta. Tämänkaltaisilla harjoitteilla on myös voimakas ryhmäyttävä vaikutus.

Päivi Lindholm sekä Jorma Väisänen viittaavat Linnossuota 2007. Elämyksellinen toiminta voidaan jakaa neljään eri tavoitetasoon:

1. *Virkistäytyminen*, jonka tarkoituksena on energiatason nostaminen sekä hauskanpito.

2. *Kouluttautuminen*, jossa tarkoituksena on uuden tiedon hankinta sekä uusien asenteiden saavuttaminen.

3. *Kehityksellinen*, jolloin muokataan henkilöiden toimintatapoja sekä käyttäytymismalleja.

4. *Terapeuttinen*, jonka avulla pyritään vaikuttamaan häiritsevään käyttäytymiseen sekä etsitään uusia toimintamalleja.

(Lindholm, Väisänen 2010, 193)

4.1 Seikkailupedagogiikka nuorisotyössä – Historiasta nykypäivään

Martti Kitunen niitti mainetta 1700 –luvun loppupuolella kaatamalla paljon petoja, jotka olivat tuhoamassa viljasatoja tai laidunten karjaa. Hän saikin lempinimekseen ”Karhu-Martti.” Martti Kitunen oli sellainen hahmo, jota suomalaiset kaipasivat sen ajan nuorisolleen esimerkiksi. Nuorten oli itse kohdattava elämässä eteen tulevat vaarat sekä oppia taitaviksi eräkävijöiksi samoin kuin heidän isänsä olivat olleet. Karhu-Martin ympärille kehkeytyi hieno elämäntarina, joka sai myyttisiäkin piirteitä. Hänestä kertovissa tarinoissa käyvät ilmi kaksi suomalaisen nuorisotyön retki- ja leiritöiminnan alkulähdettä, jotka ovat eräkävijöiden perintö sekä kansallisromanttinen pedagogiikka. (Nieminen 1999, 70–71)

Retkeilytoiminta oli tuon ajan Suomessa elämisen ehto. Eränkäynti oli osana normaalia elämää kun kyseessä oli ruoan saaminen suuhun. Metsästysretket olivat pitkiä ja leirit, joissa yövyttiin, olivat mitättömiä. Luontokäsitys tuohon aikaan oli muutenkin erilainen. Luonnon jumaliin uskottiin ja niiltä aneltiin suurempaa saalista joka pyyntikerralta. Retkeily kulki tuon ajan suomalaisilla siis veressä. (Nieminen 1999, 71–72)

Raittiusliikkeen lapsi- ja nuorisotyön, uskonnollisten nuorisoliikkeiden sekä nuorisoseuranliikkeen synnyttyä 1800 –luvun lopulla sisällyttivät ne toimintaansa sunnuntaitretkeilyä. Luonto tarjosi oivan ympäristön nuorten perehdyttämiseen omaan kotiseutuunsa sekä Jumalan ihmetekoihin. Lopullisen kipinän nuorisotyön retki- ja leiri-

toiminnalle loi anglosaksinen partioliike. Partioliike vei toimintaa pidemmälle siinä määrin, että sunnuntairetkeilyn sijaan partioliike toteutti kokonaisia pedagogisia kokonaisuuksia. Partioliike tarjosi kokonaisen johdonmukaisen kasvatustajärjestelmän, jonka tavoitteena oli luoda toiminnallinen, lojaali sekä sosiaalinen kansalainen. Suomeen partioliike saapui vuosien 1909–1911 välisenä aikana. (Nieminen 1999, 74–75)

Partioliikkeen retki- ja leiritoiminta tähtäsi luonteen kehittämiseen. Sen yksi tavoite oli myös sotilaiksi kouluttaminen. Samaa periaatetta käytti poikatoiminnassaan suojeluskunnat 1920 –luvun lopulla kouluttaessaan poikia kylmähermoisiksi ja taitaviksi sotilaiksi.

Retki- ja leiritoiminta juurtui Suomeen lopullisesti ensimmäisen tasavallan aikana, 1919–1944. (Yleisradio 2013.) Talonpoikaiselämästä erkaantuneet kaupunkilaiset, työväenliikkeen edustajat sekä kaiken kaikkiaan koko Suomessa koettiin, että retki- ja leiritoiminta on hyvä tapa kehittää nuorta pedagogisesti sekä se oli oivaa vastinetta nuorten luontaiselle toiminnan tarpeelle. Toiminta myös esti nuoria ajautumasta väärille poluille tai ”väärin aatteiden” piiriin. (Nieminen 1999, 80)

Sotien jälkeen retki- ja leiritoiminnalliset elämysten tarjonta oli yksinomaan nuorisoyhdistöjen sekä seurakuntien vastuulla. Tuohon aikaan opetusministeriö kehotti kuntia tarjoamaan nuorisotoimintaa järjestäville tahoille leirintäalueita. Kunnallisen nuorisotyön retki- ja leiritoimintaan kiinnitettiin erityishuomiota 1950–1960 –luvun taitteessa. Suuret järjestäytymättömät nuorisomassat haluttiin saada kaupungeista pois, koska heidän pelättiin aiheuttavan ongelmia. Leiritoimintaa pidettiin hyvänä keinona tarjota näille nuorille tervettä ja paheetonta toimintaa. (Nieminen 1999, 84–85)

Vuonna 1973 ilmestyneen nuorisotyön käsikirjan yksikään kappale ei käsitellyt retkeilyä eikä leiritoimintaa. Silloin toiminta alkoi hieman hiipua nuorisotyön kentästä, mutta 1970 –luvulla toteutettiin laki, jossa retkille ja leireille luotiin peruskivi maanlaajuisen nuorisotoiminnan piiriin. Laki oikeutti muun muassa saamaan toiminnan toteuttamisesta syntyvien kulujen kustantamiseen valtion tukea. 1970 –luvun lopulla ja 1980 –luvun alkupuolella toimintaa alettiin kehittää kansainvälisempään suuntaan ja kansainvälisiä leirejä tuli tarjontaan. 1980 –luvun loppupuolella koulumaailma pani mer-

kille leiritoiminnan pedagogiset mahdollisuudet ja koululaki alkoi hyväksymään enemmän toimintaa koulujen ulkopuolella. (Nieminen 1999, 88–89)

Merkille pantavaa on se, että seikkailutoiminta ei ole tullut kansan saati nuorisotyön kentässä toimivien henkilöiden piiriin retki- ja leiritoiminnan kautta vaan muun muassa lastensuojelun ja nuorisohuollon terapeuttisena menetelmänä. Nopeasti juurtunut uusi oppi tarjosi kouluttautumisen sekä työmahdollisuuksia. Leiritoiminnassa ei siis alettu käyttämään seikkailukasvatusta, vaan seikkailukasvatuksessa aloitettiin käyttämään leiritoimintaa. Seikkailutoiminnan yleistyttyä alettiin seikkailua tuotteistaa sekä myydä niin sanottuja pakettielämyksiä, esimerkiksi melontaretkiä tai muuta vastaavaa seikkailullista toimintaa. (Nieminen 1999, 93–94)

Retki- ja leiritoiminta on toiminut ja toimii hyvin pitkälti samojen periaatteiden pohjalta kuin seikkailukasvatuskin. Seikkailukasvatus on vain dokumentoidumpaa kuin retki- sekä leiritoiminta. Näin ollen siitä löytyy myös enemmän kirjallisuutta kuin pitkälle Suomen historiaan yltävältä retki- ja leiritoiminnalta. Seikkailukasvatus on paljon pidemmälle jalostuneempaa ja käsitteellistetympää toimintaa kuin leiri- ja retkitoiminta, mutta pohjimmiltaan molemmat omaavat samat pedagogiset tavoitteet. Seikkailukasvatus vain erittelee toiminnan syyt yksityiskohtaisemmin.

4.2 Turvallisuus

Turvallisuus on elintärkeä osa seikkailupedagogiikkaa. Turvallisuudesta huolehtiminen on iso osa toiminnan valmistelua, suunnittelua sekä toteutusta. Toiminta on suunniteltava niin, että se on turvallista, eikä siitä koidu ylimääräisiä riskejä. Seikkailuelämyksissä piilee omat vaaransa. Tässä on lueteltuina yleisimmät Mikko Aallon mukaan.

Virhe fyysisessä turvallisuudessa. Jos fyysiseen turvallisuuteen on jäänyt aukko ja onnettomuus pääsee tapahtumaan, aiheuttaa se fyysisten vaurioiden lisäksi psyykkisiä vaurioita. Onnettomuuden kokeminen voi tuoda koko onnettomuutta todistaneelle

ryhmälle psyykkisiä vaurioita. Vaurioiden vakavuus kasvaa jos toimintaa ohjaava henkilö ei osaa purkaa onnettomuustilanteisiin liittyviä tunnetiloja. (Aalto 1998, 20)

Suorituskyvyn ylittäminen. Ryhmässä toimiessa on aina läsnä jonkinlainen ryhmäpaine. Jos ryhmäpaine kasvaa liian suureksi, saattaa yksilö tehdä jotakin sellaista, mikä ylittää hänen suorituskykynsä. Tällöin tehtävän suorittamisesta ei ole syntynyt hyvää oloa vaan päinvastoin, pelko on kasvanut. (Aalto 1998, 20)

Hylätyksi tulemisen pelko ja tunne. Tämä ja muut negatiiviset tunteet, kuten häpeä, ovat tunteita, jotka saattaa vahingoittaa ihmistä henkisesti ja/tai psyykkisesti vakavasti. Ohjauksen aikana on otettava huomioon, että ryhmä myös toimii ryhmänä eikä ketään väheksytä tai jätetä ryhmän ulkopuolelle. Kaikkien negatiivisten tunteiden hoitaminen on tärkeää sillä jos niitä jätetään hoitamatta, voi seikkailu ja elämysten hankinta olla vahingollista. (Aalto 1998, 20)

Turvallisuus voidaan jakaa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Fyysinen turvallisuus tarkoittaa vammojen välttämistä sekä tarvikkeiden kunnossa pysymistä toiminnan aikana. Psyykkinen turvallisuus on pelkojen hallitsemista sekä traumaattisten kokemusten ehkäisyä. Sosiaalinen turvallisuus tarkoittaa merkityksen säilymistä ryhmän jäsenenä sekä ryhmästä eristäytymisen ja riippuvuuden välttämistä. (Kivelä, Lempinen 2010, 24)

Turvallisuudesta vastaaminen on täysin ohjaajan käsissä. Seikkailutoiminnan ohjaajan tulee osata ottaa huomioon oma, sekä ohjattavien turvallisuus. Ohjaajan tietotaito, kokemukset sekä fyysinen kunto vaikuttavat harjoitteiden kokonaisturvallisuuteen. (Seikkailulajien turvakansio, 3)

4.2.1 Turvallisuussuunnitelma

Toimintaa suunnitellessa on otettava monia turvallisuusseikkoja huomioon. Tällöin on valmistettava vedettävälle toiminnalle vastineeksi turvallisuussuunnitelma. Turvallisuussuunnitelman sisältö vaihtelee toiminnan mukaan. Jos kyseessä on vaativaa

toimintaa, tule turvallisuussuunnitelman olla kattava. Turvallisuussuunnitelmaa tehtäessä tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että kuinka kaukana taajamasta toimintaa harjoitetaan. Turvallisuussuunnitelma on kirjallinen dokumentti, joka kartoittaa riskejä sekä ennaltaehkäisee vaarallisia tilanteita. Turvallisuussuunnitelman tarkoitus on antaa myös toimintaohjeita onnettomuuden sattuessa. (Kivelä, Lempinen 2010, 66–67)

Turvallisuussuunnitelma on toiminnan määrittelyä. Turvallisuussuunnitelmassa on käyty läpi tapahtuman tai toiminnan vaiheet yksityiskohtaisesti. Turvallisuussuunnitelmassa tulee käydä ilmi toimintaohjeet onnettomuuden tapahtuessa. Turvallisuussuunnitelma on myös jatkuvassa prosessissa oleva työväline. Sitä päivitetään tietyin väliajoin. (Lehtonen, Mäkelä, 2012)

Turvallisuussuunnitelman rakenne on kolmiosainen:

1. *Ennaltaehkäisy*. Mitä paremmin riskianalyysit, toimintamallit sekä tarvittava koulutus on kartoitettu turvallisuussuunnitelmaan, sitä turvallisempaa toiminta on. (Lehtonen, Mäkelä, 2012)

2. *Tapauksen hallinta*. Suunnitelmassa tulee käydä ilmi, kuinka tapaukset hallinnoidaan ja käydään läpi. Toimintaa ohjaavilla ohjaajilla on oltava selkeät vastualueet toiminnan toteutuksessa tai muuten toiminnassa on onnettomuusriski. (Lehtonen, Mäkelä, 2012)

3. *Jälkihoito*. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi, miten seikkailun jälkeen toimintaa viedään eteenpäin - purkutilanne ja miten siellä toimitaan.

Turvallisuussuunnitelman laadintaan kuuluu myös itsensä korjaavuus. Kun toimintaa viedään eteenpäin, on kaikkia matkan varrella ilmennyttä korjattava. Korjaustarpeet tulee analysoida ja päivittää turvallisuussuunnitelmaan. Turvallisuussuunnitelma on jatkuva oppimisprosessi, joka oppii omista virheistään sekä päivittyy tarpeita vastaavaksi. (Lehtonen, Mäkelä, 2012)

4.2.2 Riskianalyysi

Riski on turvallisuutta vähentävä tekijä. Riskejä on olemassa monenlaisia ja ne ovat erilaisia ennen toimintaa, toiminnan aikana ja sen jälkeen. Näin ollen on tärkeää analysoida riskejä ennen toiminnan aloittamista. Riskejä on mahdollisuus vähentää ohjaajan tietotaidolla, turvallisuustaidoilla ja kokemuksilla. Ennen kaikkea riskien hallintaa edesauttaa niiden tiedostaminen ja juuri tähän riskianalyysi on kätevä työväline. (Kivelä, Lempinen, 2010, 24–25)

Riskianalyysissä nimensä mukaisesti analysoidaan riskejä ja tavoitteena on kartoittaa riskit toiminnan sisältä. Riskianalyysi syventää toiminnan järjestäjän omaa tietämystä toiminnan kuvasta. Riskejä pohtimalla ja analysoimalla normaaleistakin asioista voidaan löytää yllättäviä riskejä. Pitää myös ottaa huomioon, että miltei mikä tahansa toiminta sisältää aina monta riskiä ja jokainen on otettava huomioon. Kun riskit on huomioitu, niitä voidaan analysoida ja riskejä voidaan hallita varautumalla niihin tarpeiden mukaisesti. (Lehtonen, Mäkelä. 2012)

Parhaimman tuloksen riskianalyysiin saa tekemällä riskianalyysit ryhmätyönä. Ryhmätyössä analyysiin saadaan enemmän analyysoijia, joka tarkoittaa tarkempaa analyysia itse riskin tiimoilta. Näin analyysista tulee syväluotaavampi, tarkempi ja myös parempi. Kokemus seikkailutoiminnasta on myös olennainen osa laadukasta riskianalyysia. Mitä laajempi riskianalyysin laatijan kokemus on, sitä kattavammin hän osaa nähdä toimintaan sisältyvät riskit. Näin ollen riskianalyysi paranee kokemustenkin karttuessa. (Lehtonen, Mäkelä. 2012)

Riskianalyysi on jatkuva prosessi. Samaan tapaan kuin turvallisuussuunnitelma, riskianalyysit ovat itseään korjaavia prosesseja. Kun toiminnassa huomataan jokin riski, jota ei ole aiemmin analysoitu, tulee se lisätä riskianalyysiin. (Lehtonen, Mäkelä. 2012)

Riskianalyysi on helpointa tehdä siten, että luokittelee riskin haitallisuuden asteikolla yhdestä kolmeen sekä riskin todennäköisyyden samoin yhdestä kolmeen. Tältä pohjalta voi tehdä taulukon, jolle riskit voi sijoitella sen mukaan kuinka todennäköistä riskin tapahtuminen on sekä siten, että miten haitallista ko. riskin tapahtuminen on.

Numerot yhdestä kolmeen toimivat kertoimina. Jos riskin todennäköisyys on yksi, eli todennäköinen, ja haitallisuus kaksi, eli lievästi haitallinen, tulee riskin haitallisuudeksi kaksi. Jos todennäköisyys on kaksi ja haitallisuus myös kaksi, tällöin riskin suuruudeksi tulee neljä. Taulukoimalla riskit saadaan helposti selkeä kuva siitä, miten riskialtista toiminta on. Riskin ylittäessä kolmen niin on suotavaa miettiä, että millä keinoin riskiä saataisiin pienennettyä. Riskianalyysin arviointitaulukko on hyvä apu analyysin tekemiseen. Riski on helppo sijoittaa todennäköisyyden ja haitallisuuden perusteella valmiiseen taulukkoon. (Lehtonen, Mäkelä. 2012)

Taulukko 1. Riskien arviointitaulukko

		TODENNÄKÖISYYS			
		Riskiker- roin	1	2	3
HAITALLISUUS	1	1	2	3	
	2	2	4	6	
	3	3	6	9	

4.3 Ryhmäyttäminen seikkailupedagogiikassa

Seikkailutoiminta tarjoaa paljon mahdollisuuksia ryhmäytykseen. Seikkailutoiminta antaa mahdollisuuksia paljastaa pelkojaan muille ryhmäläisille, ja tämän kaltaisten kokemusten avulla seikkailutoiminta kiinteyttää ryhmää. Yksi ryhmäläinen pelkää ja muut kannustavat, ja kun kannustettu henkilö onnistuu ylittämään pelkonsa, saa hän positiivista palautetta muulta ryhmältä ja näin ollen ryhmän sisäinen henki lujittuu. Ryhmän jäsenille syntyy luottamussuhde muihin ryhmän jäseniin.

Ryhmän toiminta on kahden tai useamman yksilön vuorovaikutusta keskenään. Ryhmän määritelmään kuuluu myös se, että ryhmällä on jokin yhteinen tavoite tai ajatusmaailma. Tavoitteen ollessa yhteinen, se vaatii yhteistyötä, jolloin ryhmän jäse-

nillä on jonkin asteinen riippuvuussuhde ryhmään. Tämä on myös yksi ryhmän määrittelmä; riippuvuus toisista ryhmän jäsenistä. (Jaakkola, Kataja, Liukkonen 2011, 15)

Elämykset ovat vahvoja tunteita, jotka henkilö saattaa muistaa kymmenienkin vuosien päästä. Elämys on vaikuttavaa. Tämänkaltaisten vaikuttavien kokemusten jakaminen muiden henkilöiden kanssa vahvistaa sidettä näihin henkilöihin. Oma esimerkkinä voin kertoa asepalveluksen. Täysin tuntemattomista ihmisistä tuli minulle tärkeitä veljiä, vaikka meitä ei välttämättä mikään muu yhdistänyt kuin asepalvelus.

Elämys on siis omiaan toimimaan ryhmäyttäjänä. Jaetut elämyskokemukset vahvistavat ryhmän yleistä ”me” –henkeä ja vahvistaa yksilöiden yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Ryhmä kehittyy käymällä läpi erilaisia kehitysvaiheita, joita ovat *muodostumisvaihe*, *kuohuntavaihe*, *yhdenmukaisuusvaihe*, *toimivan työskentelyn vaihe* sekä *lopetusvaihe* (Jaakkola, Kataja, Liukkonen 2011, 24–26.) Edellä mainittujen vaiheiden aikana ryhmä käy läpi koko elinkaarensa. Ryhmäytyminen on *muodostumisvaiheen* edellytys muodostumisvaiheessa ryhmän jäsenet tutustuvat toisiinsa, sekä kehittävät ryhmän sisäiset säännöt, niin ääneen sanotut kuin hiljaisetkin säännöt. Muodostumisvaiheen aikana ryhmän jäsenet myös testaavat ryhmän toimintatapoja sekä vuorovaikutusta. (Jaakkola, Kataja, Liukkonen 2011, 24)

Ryhmän muodostumisvaiheessa ryhmälle on ominaista hiljaisuus, aloitteettomuus ja ujostelu tai vaihtoehtoisesti riehuminen ja koheltaminen. Muodostumisvaiheessa ryhmän jäsenet hakevat omaa paikkaansa ryhmässä sekä tutustuvat ryhmän ilmapiiriin ja vuorovaikutussuhteisiin. Alkuvaiheessa ryhmäläisistä voi olla vaikeaa saada irti mitään, joten ohjaajan pitää murtaa jää ryhmäläisten kesken sekä itsensä ja ryhmän välistä. Ryhmän on ryhmädyttävä. (Kivelä, Lempinen 2010, 62)

Seikkailulliset aktiviteetit tarjoavat ryhmälle mahdollisuuden tutustua toisiinsa turvallisessa ympäristössä. Seikkailulliset harjoitteet myös pakottavat ryhmän jäsenet kommunikoimaan keskenään, ja vuorovaikutuksen seurauksena ryhmän jäsenten välillä vallitseva arkuus ja hiljaisuus alkaa vähentyä. Tämän seurauksena aluksi toisilleen

tuntemattomista yksilöistä on syntynyt ryhmä, joka osaa kommunikoida keskenään, luottaa toisiinsa sekä nauttivat toistensa seurasta.

4.4 Seikkailuohjaajan rooli

Seikkailussa ohjaajan rooli on äärimmäisen tärkeä. Ohjaajan tulee saavuttaa luottamuksellinen suhde ohjattavaan ja näin ollen edistää ohjattavan turvallisuuden tunnetta. Ohjaajan on oltava tietoinen omista taidoistaan ja hallittava hyvin ohjaamansa harjoitteet. Ohjaajan on oltava ohjattavaa ryhmää kokeneempi. Mitä enemmän kokemuseroa on ryhmään, sitä parempi. Vaikka kokemuseroa on, se tulee kuitenkin näkyä varmuutena ohjauksessa, ei ylimielisenä odotteluna tai käskytyksenä. Ohjaajan on omattava henkilökohtaisesti hyvä kokemuspohja tekemästään työstä. Omat kokemukset auttavat havainnoimaan ryhmän ja yksilöiden kokemia tunteita ja näin ollen ohjaaminen on helpompaa kun tietää, mitä ryhmä käy läpi. Tämä edellyttää sitä, että ohjaaja on omien kokemuksiansa kanssa toiminut analyyttisesti siten, että tietää, millä tavoin missäkin kohdassa kannattaa ohjata - mitä on milloinkin parasta kertoa, selventää ja niin edelleen. Ohjaajalla on oltava taito, jonka avulla hän saattaa ohjattavat turvallisten haasteiden äärelle ja niistä yli. Ohjaajan tulee osata arvioida ryhmänsä taitotaso, eikä ohjaaja saa asettaa ryhmälleen sellaisia haasteita, mistä he eivät voi selvitä. (Kokljuschkin 1999, 58 Lehtonen ym. 2007, 127–128)

Ohjaajan on toimittava seikkailun edetessä myös onnistuneesti motivoijana, jotta ohjattavat pystyvät mahdollisimman hyvin heittäytymään. Seikkailu itsessään on ohjaajalle työväline. Sen avulla ohjaajan on helppo tehdä ryhmästä havaintoja sen mahdollisista kehitystarpeista. Seikkailuohjaajan on tärkeää myös omata seikkailukokemusta ja olla seikkailusta kiinnostunut henkilö. Tällöin hänen on helpompaa arvioida ryhmiä sekä suunnitella tulevia seikkailukokonaisuuksia pelkästään ryhmien ennakkotietojen perusteella. Ohjaaja ei kuitenkaan saa jättää ryhmää oman onnensa nojaan seikkailun jälkeen, vaan tapahtumien ja vallinneiden tunnetilojen purkaminen on onnistuneen ohjauksen kannalta tärkeää. Siksi onkin seikkailun jälkeen hyvä pitää purkutilaisuus, jossa ohjattavat saavat kertoa tunteistaan ja tuntemuksistaan. (Kokljuschkin 1999, 58–59)

Ohjaajan on tärkeää kehittää omia vuorovaikutustaitojaan. Vuorovaikutus on asia, jossa kukaan ei koskaan tule valmiiksi. Vuorovaikutustaitojen parantuminen vaatii syvempää ymmärrystä sekä soveltamista erilaisten vuorovaikutuksellisten toimintojen synnyttämisessä. Esimerkkeinä ovat muun muassa oman ärtymyksen rakentava purku, toisen pahan olon helpottaminen, erilaisten palautteiden vastaanottaminen, oman virheen myöntäminen sekä eri mieltä olemisen taito. (Aalto 2004, 140)

Ohjaajalle tulee eteen varmasti monenlaisia tilanteita, yllättäviäkin. Ohjaajan tulee olla koko ajan tämänkaltaisiin tilanteisiin valmis. Hyvä ohjaaja on aina valmistautunut kaikkeen. Ryhmässä saattaa ilmetä yllättäviäkin tunteenpurkauksia, vaikka itkun muodossa. Tilanteet eivät kuitenkaan aina ole negatiivissävytteisiä, kuten edellä mainittu itku. Vastaan tulevat tilanteet voivat olla yllättävyydessään myös hauskoja sekä koomisia. Tällöin ohjaajalla on oltava hallussaan myös hyvä tilannekomiikan taju. Komiikka on ohjauksessa tärkeä osa ja sillä on paljon merkitystä esimerkiksi ryhmäyttämisessä. (Aalto 2004, 140)

Ohjaaja on teknisesti hyvä ohjeistaja. Hyvien ohjeiden antaminen on tärkeä ja opeteltavissa oleva taito. Ohjeiden jakaminen vakuuttavasti on myös merkki käytettävien menetelmien osaamista. Ohjeistuksen antamisessa tärkeitä asioita ovat selkeät yksinkertaiset ohjeet, kuuluva ääni, katsekontakti ryhmän kanssa. Ohjeita annettaessa ei tarvitse myöskään huolehtia ohjeiden täydellisyydestä. Ohjeistusta voi täydentää myöhemminkin. Alkuohjeistuksessa on tärkeä saada ryhmä aloittamaan toimintansa.

4.5 Seikkailutoiminnan suunnittelu, toteutus ja purku

Seikkailua itsessään ei voi koskaan suunnitella alusta loppuun. Seikkailun määrittelyyn kuuluu tietämättömyys tulevasta. Ryhmän oman toiminnan tulee ohjata seikkailun etenemistä.

Seikkailussa kuitenkin on välttämättömyytenä ennakkosuunnitelma - jonkinlainen ohjenuora siitä, mitä tulee tapahtumaan seikkailun eri vaiheissa. Suunnitelma ei saa kuitenkaan olla suoraan saneltu ohje ryhmälle, sillä ryhmän omalle mielikuvitukselle

sekä ajatustyölle tulee jättää tilaa. Seikkailutoimintaa suunnitellessa tulee ottaa huomioon ryhmän ikä sekä sen tuomat reunaehdot seikkailulle. Seikkailua suunnitellessa tulee myös pitää mielessä toiminnan tavoitteellisuus, se mihin seikkailulla pyritään. (Kokljuschkin 1999, 60–62)

Hyvä ohjaaja osaa suunnitella toimintansa niin, että ryhmän on mielekästä toimia. Ohjaajan tulee huolehtia suunnitteluvaiheessa käytettävän kaluston kunnosta. Esimerkiksi siitä, että kajakit eivät ole valmiiksi täynnä vettä tai siitä, että kiipeilytossuissa ei ole reikiä. Tarvikkeita pitää olla mukava käyttää. Toiminnasta tulee epämielikästä jos välineiden käyttömukavuus on vähäistä tai välineiden huono laatu estää ohjattavaa pääsemästä yli hänelle asetettujen esteiden. Tällöin ohjattava kokee epäonnistumista ja itsensä riittämättömyyttä, vaikka oikeanlaisilla varusteilla hän olisi helposti suorittanut hänelle annetun tehtävän. Jos melassasi on reikä keskellä lapaa, sillä on mahdotonta päästä ylös pienintäkään nivaa. Ohjaajan tulee siis jo suunnitteluvaiheessa ottaa huomioon varusteiden laatu ja käytettävyyys, jotta seikkailusta tulee mielekästä kaikille osallistujille. (Lehtonen ym. 2007, 131)

On olemassa monenlaisia seikkailukokonaisuuksia, joita voidaan käyttää monipuolisesti eri-ikäisten ryhmien ohjaamiseen. Nuorimmilla seikkailijoilla seikkailu voidaan helposti verhoilla vaikka saduksi, jossa nuoret tai lapset itse ovat mukana. Lapset ymmärtävät tehtävänannon sekä ohjeistukset paremmin jos tarinaan lisätään sadunomainen elementti. Lapsille voi kertoa peikon huomaavan heidät jos he kiipeilevät ilman kypärää tai reittiä pitää edetä koskematta maahan tai muuten velho taikoo sinut takaisin reitin alkuun. Satu ei saa olla liian pelottava, koska silloin lapselle tulee pakotteita selvitä esimerkiksi köysiradasta. Ympäristön ja tarinan pitää olla turvallinen ja itse seikkailua tukeva sekä siinä tulee luoda mahdollisuus epäonnistua. Epäonnistumisten kautta onnistuminen tuo lapselle tunteen siitä, että epäonnistuaakin saa. (Alinen, Korhonen. 2007, 195–199)

Pienille lapsille suunniteltaessa huomioon pitää ottaa kaikki siitä lähtien, että miten lasta lohdutetaan jos häntä alkaa itkettää, siihen miten suoritetaan toiminnan jälkeinen purkutilaisuus. Lapselta ei voi kysyä, että minkälaisia tunnetiloja kävit lävitse seikkailurataa suoritettaessa. Lapsille helpointa pitää purkaa esimerkiksi fiiliskorttien avulla. Joka tapauksessa purun on tapahduttava välittömästi toiminnan loputtua ja

palautteen ja omien tuntemusten kertominen on tehtävä helpoksi. (Allinen, Korhonen 2007, 194)

Hivenen vanhemmilla seikkailijoilla, jo murrosikään päässeillä, seikkailutoimintaa ei enää voi valjastaa sadunhohtoiseksi, koska heidän kohdallaan on syytä epäillä, että satu ja tarinat ovat jääneet jo taakse. Heille sen sijaan haasteiden asettamisen yhteydessä kannattaa ennemminkin luvata jokin palkkio. Kannattaa tehdä seikkailusta hieman kilpailuhenkistä. Painotetaan tässä sanaa hieman. Sillä jos palkinto on liian suuri tai haluttu, saattaa sen tavoittelu mennä itse seikkailutoiminnan toteuttamisen edelle ja näin ollen seikkailun itseisarvo vähenee.

Murrosikäisten nuorten kanssa toimiessa on pidettävä mielessä heidän orastava aikuisuutensa ja sitä on kunnioitettava, joten heitä ei pidä kohdella samalla tavalla kuin lapsia. Heitä ei myöskään voi kohdella samalla tavalla kuten aikuisia, joten tämä tuo oman vaikeusmomenttinsa nuorille suunnatun toiminnan suunnitteluun. Nuorille pide-tyssä purkutilaisuudessa heille saattaa toimia parhaiten keskustelu siitä, mikä on ollut parasta, onko pelottanut, milloin kukin ylitti itsensä. Joskus on myös tapauksia, jolloin ryhmä ei ole kovinkaan avoin seikkailutoiminnan jälkeen ja tällöin on parasta kysyä palautteet ja tuntemuksien purkaukset paperilla. Purkutilaisuudessa on kuitenkin käytettävä ensisijaisesti suullisia menetelmiä. Papereiden kanssa pyydetään usein vain palautetta.

Vanhemmat seikkailijat täysi-ikäisyydestä ylöspäin ovat yleensä helposti ohjattava ryhmä. Heitä yleensä motivoi toiminta itsessään. Aikuisille on mielekäästä päästä pois oman arkensa rutiineista ja päästä tekemään jotakin erilaista, jännittävää.

Vanhemmat henkilöt ovat siitä helppo ryhmä, että he osaavat useimmiten käyttäytyä, eikä heitä tarvitse komentaa. He ovat useimmiten kiinnostuneita seikkailusta sekä he kokevat itsensä ylittämisen tunteita siinä, missä muutkin. Aikuista ohjattaessa tulee ottaa huomioon, että heissä voi myös piillä tiettyjä asenteita jotakin toimintaa kohtaan. Tällöin heitä on vaikea motivoida, joten aikuisille suunnitellussa toiminnassa kannattaa tehdä toimintaan myös varasuunnitelma jos jokin ei halukaan suorittaa tiettyä toimintaa. Heille purkutilaisuuden pitäminen on helppoa. Aikuiset eivät kai-

nostele puhua toisten aikuisten seurassa ja näin ollen heiltä voi kysyä yksityiskoh-taiaikin asioita suoritetun seikkailutoiminnan varrelta.

Hyvä ohjaaja ottaa huomioon siis iän tuomat seikat seikkailun suunnittelussa, toteu-tuksessa sekä purussa. Toiminta on aina suunniteltava niin, että purut olisivat mah-dollisimman pian heti toiminnan jälkeen. Silloin tunteet ovat pinnassa ja tuoreessa muistissa, jolloin niitä on helpompi jakaa ja olla purun aikana avoimempi.

Purkutilaisuus kaiken kaikkiaan on tärkeä ja alleviivattava osa seikkailukokonaisuutta. Purkutilanteessa ohjaaja avustaa ohjattavia tulemaan tietoisiksi omista tunteistaan sekä ilmaisemaan niitä. Purkutilanteessa on tärkeää puhua vain tunteista eikä vielä prosessoida sitä sen pidemmälle. Liika analyttisyys voi estää tunneyhteyden synty-misen toimintaan. (Aalto 1998, 31)

Purkamistekniikoita on tarjolla monenlaista ja sen käyttö määräytyy kohderyhmän tarpeiden mukaan. Tässä esiteltynä muutama purkutekniikka lyhyesti:

Nonverbaali purkaminen. Kannattaa käyttää silloin kun ryhmässä on henkilöitä, joi-den on vaikeaa puhua tunteistaan. Esimerkkinä vaikka mielipidejana; ohjaaja esittää kysymyksen ja ohjattavat siirtyvät janalle siihen kohtaan kun heidän mielestään on hyvä. Jana voi olla esimerkiksi huoneen seinästä seinään kulkeva kuvitteellinen jana, jossa toinen seinä tarkoittaa ”rakastin sitä” ja toinen ”vihasin sitä.”

Verbaalinen purkaminen. Tällöin purkaminen tapahtuu sanallisesti ja ohjaaja ohjaa keskustelua siten, että purkutilanne pysyy mahdollisimman tehokkaana.

Kirjoitettu purkaminen. Tämä on kohdallaan silloin, jos ryhmällä on vaikeuksia ilmaisa itseen sanallisesti. Piirtämällä tai maalaamalla purkaminen antaa ohjattavalle mahdollisuuden käsitellä tunteitaan taiteen kautta. Ohjattava voi piirtää, vaikka omat ajatuksensa silloin kun oli suorittamassa harjoitetta. Runo tai musiikki voi olla myös purkamisen välineenä. Tunteitaan voi ilmaista myös instrumenttien kautta sekä ru-noillen.

Purkamistekniikoita on monia ja taas monia. Jokainen voi keksiä itselleen oman purkutyylinsä. Täytyy vain pitää mielessä, että tunteista puhuminen on tärkeintä. (Aalto, 1998, 34-35)

5. Oppaan tie ideasta käyttöön

Tässä osiossa kuvataan opinnäytetyöni produktin eli seikkailutoiminnan oppaan kehitystä ideasta valmiiksi tuotteeksi käyttöä varten. Erittelen sitä, miten opas on syntynyt sekä millaiseen tarpeeseen opas vastaa. Kappaleen lopussa kerron myös siitä, millaisia ovat seikkailutoiminnan oppaan erilaiset käyttömahdollisuudet.

5.1 Oppaan tarve

Laukaan kunnassa nuorisotalojen valvojat sekä kerho- ja leiriohjaajat toimivat ilman yhteistä perehdytysmallia työhönsä, pois lukien nuorisotalojen valvojat, joille suuntautumisen projektissani suunnittelin perehdytysmallin. Tämä opinnäytetyö kuitenkin käsittelee ohjaajuutta seikkailu- sekä elämyspedagogisesti. Elämyspuolella tämänkaltaista opasta tai perehdytysmateriaalia ei ole saatavilla nuorille ohjaajille lainkaan.

Ohjaajat ovat nuoria ja tulevat lyhyiksi ajoiksi pitkin vuotta töihin, joten heitä on vaikea velvoittaa perehtymään alaan pintaa syvemälle. Opas, opinnäytetyöni produkti, tukee tätä osaa nuorten työssä. Opas on kätevä ja helposti mukana kannettava apu selvittämään kysymyksiä ”miksi” ja ”miten” seikkailutoimintaan liittyen. Opas on selkeäsanainen ja helposti ymmärrettävä pieni kokonaisuus siitä, miten seikkailutoimintaa toteutetaan ja miksi. Oppaassa käy ilmi, miksi seikkailutoiminta on hyvä tapa tukea nuorta, ja miksei aikuistakin. Näin ollen kokemattoman ohjaajan on helpompaa perustella itselleen sekä ohjattaville sitä, mitä ollaan tekemässä. Opasta voi käyttää siis myös toiminnan perustelemiseen.

Ohjaaja voi leirille tullessaan, tai mitä tahansa muuta seikkailutoimintaa vetäessään, itsekkin ihmetellä sitä, miksi joitain harjoitteita tehdään tai, miksi monenkaltaisia leikkejä ja pelejä toiminnassa ylipäänsä harjoitetaan. Opas antaa nuorelle ohjaajalle kosketuspintaa siihen, että seikkailutoiminta on tavoitteellista toimintaa yksilön sekä ryhmän taitojen kehittämistä. Näitä taitoja ovat niin fyysiset, sosiaaliset kuin psyykkisetkin taidot.

5.2 Toteutus

”Alku aina hankalaa, mutta lopussa kiitos seisoo,” kuuluu vanha sananlaskukin. Kyseinen sananlasku kuvaa opinnäytetyöni käynnistymisprosessia. Alussa koin työn tekemisen suhteen pieniä ongelmia lähinnä oman itsekriittisyyteni johdosta. Voitettuani ongelmat kirjoituksen suhteen ja varsinaisen kirjoittamisen alettua alkoikin tekstiä tulla ihan mukavasti.

Opinnäytetyöni alkutaipaleella mietimme tilaajataholla produktin, seikkailutoiminnan oppaan, pituudeksi noin 30 sivua. Hetken aihetta pureskeltuamme päätimme karsia sivumäärää. Päätimme, että oppaasta tehdään juuri sen pituinen kuin siitä tulee kun siinä on kaikki tärkeä kerrottu. Jos etukäteen asettaa tavoitteeksi jonkun sivumäärän niin helposti turhaan tuskailee sen kanssa, että se määrä pitää saada täytetyksi keinolla millä hyvänsä. Kun mentaliteetti on edellä mainitun tapainen, niin helposti kertoo asiaan kuulumattomia turhanpäiväisyyksiä.

Nuoret ovat usein helposti kyllästävää tyyppiä. Joten tämän yllämainitun päättelyketjun perusteella poistimme oppaasta sivujen vähimmäismäärän ja katsoimme parhaaksi tehdä hyvä, tiivis sekä informatiivinen opas, joka vastaa mahdollisimman hyvin tilaajatahon tarpeita. Jos oppaan teksti olisi mennyt liian yksityiskohtaiseksi, olisi oppaan perimmäinen tarkoitus kadonnut ja kyseessä ei olisi ollut enää opas vaan historian kirja. Oppaan teossa on tarkoitus säilyttää mielenkiinto läpi oppaan teoriaosuuden perehtymättä sen syvällisemmin seikkailukasvatusta edistäneisiin henkilöihin tai sen historiaan. Oppaan tarkoitus on olla lukijalleen selkeä ja helppolukuinen kokonaisuus, jota on myös helppo lähestyä. (Airaksinen, Vilkkä 2003, 129)

Oppaasta on jätetty pois kaikki sellainen toiminta, mitä ei voi vetää ilman harjoittelua tai vaadittavaa koulutusta, näistä esimerkkeinä melonta ja kiipeily. Kyseiset lajit tarvitsevat opettajan, joka todistetusti osaa opettamansa asian, sillä näiden lajien kohdalla vääränlainen menettely vääränlaisessa tilanteessa voi johtaa jopa kuolemaan. Opas on tarkoitettu nuorelle ohjaajalle ja oletettavasti nuorilla ei ole melonta- tai köysitoiminnanohjaajan koulutusta. Opas sisältää siis vain sellaista toimintaa, josta voi selvittää ilman sen suurempaa kokemusta, opiskelua tai ennakkotietoutta.

5.3 Oppaan erilaiset käyttömahdollisuudet

Opas on suunniteltu nuorelle ja kokemattomalle ohjaajalle. Se pitää sisällään teoriaosuuden sekä harjoiteluettelon. Teoriaosuudessa on kuvailtu seikkalutoimintaa ja sitä, miksi sitä tehdään. Teoriaosuus pitää sisällään myös, oppaan kaltaisesti, ohjeita siitä, miten toimintaa suunnitellaan, toteutetaan sekä puretaan. Teoriaosuus erittelee myös hyvän ohjaajan piirteitä ja näin ollen antaa nuorelle ohjaajalle mallin, millaiseksi tulla ohjaajana. Harjoiteosio toimii ideapankkina toimintaa suunnitellessa. Harjoitteet ovat ilmaistu siten, että harjoitetta lukiessa käy ilmi, mihin harjoite tähtää sekä mitä sen toteuttamiseen tarvitaan.

Opas antaa näin ollen ideoita toiminnalle. Fyysiset harjoitukset ovat aina hyvä lähtökohta ryhmäyttämiseen, ryhmädynamiikan kehittämiseen sekä ryhmähengen hiomiseen huippuunsa.

Oppaan teoriaosuus antaa selkeät ohjeet turvallisuussuunnitelman ja riskianalyysin tekoon. Tästä nuori ohjaaja saa hyvää kosketuspintaa siitä, millaista ”oikeat” työt seikkailutoiminnan parissa ovat. Opas antaa konkreettista hyötyä käyttäjälleen tarjoamalla informaatiota sekä olemalla tukena ohjauksen ollessa käynnissä.

Kun nuori ohjaaja sisäistää nämä seikat oppaan avulla, helpottuu myös vastaavan ohjaajan työtaakka siten, että nuoren ohjaajan perehdyttäminen käy helpommaksi. Nuoren ohjaajan sisäistämät tiedot parantavat ohjauksen laatua. Kun ohjaajalla on selkeä käsitys siitä, minkä takia toimintaa toteutetaan ja mihin sillä pyritään, suhtau-

tuu hän työhönsä aivan toisella tavalla. Ilman näitä tietoja nuori ohjaaja voi suhtautua työhönsä ikään kuin olemalla yksi ohjattavista, ja se ei ole oikea tapa ohjata. Kun ohjauksen laatu paranee, samoin tekevät myös toiminnan tulokset.

Käyttömahdollisuuksiin sisältyvät leiri-, retki-, kerhotoiminta sekä nuorisotalotoiminta. Kaikissa edellä mainituissa toimintamuodoissa on mahdollista käyttää seikkailullisia menetelmiä ja näin ollen opas soveltuu näiden toimintojen toteuttamiseen. Opas ei ole siis tarkoin rajattu yhtä toimintaa varten. Opasta voi käyttää kaikkeen, missä tarvitaan opastusta hyvään ohjaukseen sekä seikkailullisia menetelmiä. Avainsanoja oppaan käyttöön ovat kuitenkin perehdytys, opastus, vinkit toimintaan sekä hyvän ohjaajan malli.

6. Arviointi

Toiminnallinen opinnäytetyö on osaltaan myös tutkivaa toimintaa, vaikka varsinaista tutkimusta opinnäytetyöprosessin aikana ei toteutetakaan. Opinnäytetyön tekeminen oli mielestäni vaativaa, mutta ei kuitenkaan ylitsepääsemätöntä. Opinnäytetyöprosessi tarjosi monenlaisia haasteita, joista moni tuntui vaikealta, mutta niiden selvittäminen antoi hyvää energiaa työn jatkamiseen ja työ on ollut näin ollen mukavaa. Toiminnallista opinnäytetyötä tehtäessä tiedonhankinta ja tutkinta on oleellisena osana työn tekemistä, jos aikoo saada työstään uskottavan (Airaksinen, Vilka 2003, 154.) Tiedonhankinta ja hyvän lähdekirjallisuuden löytäminen on mielestäni ollut opinnäytetyötä tehdessä ehkä se suurin haaste.

Oman opinnäytetyöni aikana olen kerännyt paljon tietoa aiheestani sekä kiertänyt Keski-Suomen kirjastoja sopivan aineiston perässä. Seikkailutoiminta ja elämyspedagogiikka ovat melko uusia tieteen ja toiminnan aloja, joten niistä ei löydy kirjallisuutta siinä mittakaavassa, mitä monilta muilta aloilta löytyy. Oma pieni tutkimusprosessinsa on ollut siis sopivan lähdeaineiston metsästäminen. Mielestäni olen kuitenkin saanut kattavan valikoiman kirjoja haltuuni ja niistä olen tärkeimmät huomiot poiminut opinnäytetyöhöni onnistuneesti.'

Itse oppaan tekeminen kangerteli alussa, mutta lopulta opaskin nivoutui kokoon mielestäni hyvin. Oppaan tekeminen oli huomattavasti helpompaa kuin raporttiosuuden valmistaminen. Se toki oli minulle itsestään selvyys jo ennen koko prosessin alkua.

Sain työelämäohjaajaltani sen kaltaista palautetta kuin olin odottanutkin. Työelämäohjaajani huomautti samasta asiasta, jonka itse koin ongelmaksi, eli alkuvaikeudet. Alussa tekeminen ei ollut kovin helppoa. Työelämä ohjaaja kuvasi koko prosessia kuitenkin onnistuneeksi ja tilaaja on tyytyväinen lopputulokseen ja siihen olen myös itse tyytyväinen.

Tämänkaltaisia opinnäytetöitä on julkaistu muutamia, joten hieman vertailukohteita löytyi. Mielestäni oman oppaani ulkomuoto, ymmärrettävyys sekä helppolukuisuus ovat hyvää luokkaa.

7. Lopuksi

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön tekeminen on ollut opettavaista ja olen henkilökohtaisesti saanut siitä paljon irti. Opinnäytetyö on avannut myös minun omia silmiäni sen suhteen miten hyviä ja käyttökelpoisia menetelmiä elämys- ja seikkailutoiminta ovat.

Jos jatkaisin opinnäytetyöni viitoittamaa suuntaa jollakin tapaa, niin jatkaisin oppaiden tekemistä erinäisille tahoille. Laukaassa on hyvä järjestelmä, joka sisältää monenlaista toimintaa kaikenikäisille nuorille ja tätä toimintaa pidetään osin yllä siten, että nuoret itse ottavat osaa ohjaustehtäviin ja ohjaavat muita nuoria. Toimintaa voisi kehittää siten, että eri kerhoille sekä leireille valmistettaisiin omanlaisensa tarkat ohjeistukset toiminnan vetämiseen.

Kun perehdytysaineisto olisi niin laaja, että jokaiselle nuorelle ohjaajalle voitaisiin antaa juuri hänen vetämäänsä kerhoon valmistettu toimintaohje, olisi ohjaajan helppo aloittaa työt. Aineisto toisi uudelle työntekijälle selkeät, juuri omaan työhön tarkoitetut

ohjeet, joten nuoren ei tarvitsisi itse soveltaa vetämäänsä toimintaa yleisten oppaiden perusteella. Kun perehdytysaineisto olisi kohdennetumpaa, siitä tulisi myös henkilökohtaisempaa.

Seikkailutoiminnan osalta opasta voisi laajentaa esimerkiksi retkien ja vaellustoiminnan ohjeistuksilla. Myös melonnan ja erilaisten kiipeilylajien alkeet olisi hyvä liittää seikkailutoiminnan oppaaseen. Kyseisiä aktiviteetteja ei ole minun valmistamaan oppaaseen liitetty, sillä kaikilla leiri-, kerho tai talotoiminnan vetäjillä ei ole koulutusta edellä mainittuihin lajeihin ja pelkästään lukemalla niitä ei voi oppia. Niiden oppiminen vaatii fyysistä harjoittelua.

LÄHTEET

Aalto, Mikko 2004. Ryppäästä ryhmäksi. My Generation: Tampere.

Aalto, Mikko 1998. Seikkailuelämykset, purku, prosessointi, psyykkinen turvallisuus. My Generation: Ryttylä.

Airaksinen, Tiina & Vilka, Hanna 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi: Helsinki.

Allinen, Ritva & Korhonen, Heli 2007. Ohjaus seikkailutoiminnassa. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Jyväskylä: Atena, 193-200.

Jaakkola, Timo & Kataja, Jukka & Liukkonen, Jarmo 2011. Ryhmä liikkeelle! – Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. PS-kustannus: Jyväskylä.

Karppinen, Seppo J.A. 1999. Elämyspedagogiikan opetuskokeilun (1993-96) tuloksia ja johtopäätöksiä syrjäytymisproblematiikan kannalta. Teoksessa Matti Kuorelahti & Reijo Viitanen (toim.) Holtittomasta hortoilusta hallittuun harhailuun. Nuorten syrjäytymisen riskit ja selviytymiskeinot. Helsinki: Nuora, 93-98.

Karppinen, Seppo J.A. 2005. Seikkailullinen vuosi haastavassa luokassa. Etnografinen toimintatutkimus seikkailu- ja elämyspedagogiikasta. Oulun yliopisto: Oulu

Kivelä, Valtteri & Lempinen, Juho 2010. Arki hallintaan – Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. KOTA – Lasten ja nuorten hyvinvointi RY: Turku

Kokljuschkin, Mikael. 1999. Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. 1. painos. Helsinki: Kirjayhtymä.

Laukaan vapaa-aikatoimi, viitattu 28.3.2013 <http://www.laukaa.fi/vapaaaika>

Seikkailulajien turvakansio (toim. Rauno Arasola) Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto/Seikkailuturvallisuusprojekti. (Tekstissä viitattu teoksen johdantoon, jolle ei ollut merkitty kirjoittajaa.)

Lehtonen, Kai & Mäkelä, Eeva 2012. Mäkelän ja Lehtosen luento seikkailukasvatuksen lajitaidoissa. Syksy 2012.

Lehtonen, Kai & Mäkelä, Eeva & Pulli, Kalle 2007. Ohjaus seikkailutoiminnassa. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Jyväskylä: Atena, 10-26.

Linholm, Päivi & Väisänen, Jorma 2010. Seikkailutoiminnan kehitykselliset ja terapeuttiset tavoitteet. Kehityopsykologinen ja psykiatrinen näkökulma seikkailutoimintaan. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä II. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi. Lapin yliopistokustannus, 193-216.

Nieminen, Juha 1999. Seikkailujen Suomi – Eli johdatus nuorisotyön retki- ja leiritöiminnan historiaan. Teoksessa Juha Suoranta (toim.) Nuorisotyöstä seikkailukasvatukseen. Tampere: Taju (Tampereen yliopiston julkaisujen myynti,) 70-98

Telemäki, Matti 1998. Kurt Hahn ja elämyspedagogiikka. Teoksessa Timo Lehtonen (toim.) Elämän seikkailu. Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa

Yleisradio, viitattu 6.4.2013

<http://yle.fi/opintoradio/tasavalta/valtio/html/ensimmainen.html>

LIITTEET

VATTI

OTETTA OHJAUKSEEN – SEIKKAILUTOIMINNAN
OPAS NUORELLE OHJAAJALLE

Olli-Petteri Haronoja

Sisältö

1. Johdanto	35
2. Elämyspedagogiikka toiminnallisena menetelmänä	36
3. Turvallisuus	37
3.1 Turvallisuussuunnitelma	38
3.2 Riskianalyysi	39
4. Ryhmäyttäminen elämyspedagogiikassa	41
5. Elämysohjaajan rooli	42
6. Elämystoiminnan suunnittelu, toteutus ja purku	44
HARJOITTEET	48
LÄHTEET	59

1. Johdanto

Sinulla on kädessä Laukaan Vapaa-aikatoimen seikkailutoiminnan opas. Tämä opas on kirjoitettu nuorta ohjaajaa varten, jotta hänen on helpompaa tarttua työhönsä tämän oppaan antamien oppien perusteella.

Opas avaa seikkailutoimintaan liittyviä käsitteitä ja sitä, miksi seikkailutoimintaa toteutetaan. Opas on hyvä ensimmäinen askel seikkailukasvatukseen pariin, sen avulla seikkailuun pystyy tutustumaan turvallisesti ja helposti.

Opas antaa myös ohjeita ohjaukseen. Siihen on kerätty ohjeita siitä, miten hyvä ohjaaja toimii ja miten toimintaa kannattaa suunnitella ja toteuttaa. Tämän oppaan avulla harjoitteiden ohjaaminen on helppoa.

Pidä siis opas kädessäsi, lue loputkin sivut oppaasta ja ota askel kohti loistavaa seikkailutoiminnan ohjaajuutta.

2. Elämyspedagogiikka toiminnallisena menetelmänä

Elämyspedagogiikka on elämyksellisen toiminnan tarjoamista. Elämyspedagogiikassa esimerkiksi harjoitellaan erilaisia lajeja, joista ohjattava ryhmä saa elämyksellisiä kokemuksia. Elämyspedagogiikka voi olla myös yksittäisiä harjoitteita, joiden avulla henkilö tai ryhmä saa onnistumisen kokemuksia.

Elämyspedagogiikkaa on kuvailtu monella eri tavalla ja eri henkilöt ovat määritelleet sen eri tavoin. Elämyspedagogiikka määritellään suurpiirteisesti yleensä näin: Se on toimintaa, joka elämyksien kautta tähtää oppimiseen. Elämyspedagogiikan avulla oudoista ja uusista tapahtumista henkilö pystyy saamaan uutta tietoa itsestään ja ryhmästä. Samalla henkilö oppii uusia taitoja sekä kehittää vanhoja. Elämyspedagogiikka on tavoitteellista, ihmisen kasvuun, tähtäävää toimintaa elämyksiä apuna käyttäen. (Karppinen, 2005 s. 26-27)

Elämyspedagogiikan yksi suurimmista kehittäjistä on ollut saksalaisbrittiläinen Kurt Hahn, joka toimi elämyspedagogiikan sanansaattajana 1900 –luvun alun Saksassa. Hänen mielestään nuorten piti siirtyä tylsistä koululuokista ulos oppimaan tekemällä konkreettisia asioita. Tarkoitus oli käyttää oppimiseen käsiä ja päätä ilman ulkoa opettelua tai jatkuvaa lukemista. Opetus tapahtui siis toiminnan kautta. Hahnin perusti tuolloin Saksaan myös kouluja, joiden pyrkimys oli olla vastakohtia normaaleille kouluille. (Karppinen, 2005. 32)

Elämyspedagogiikalla tarkoitetaan yksilön tai ryhmän eheyttämistä. Elämyspedagogiikka on vahvasti kokemuspainotteista toimintaa, jossa keskeisenä osana on itsensä ylittäminen. Sellaisen asioiden teko, joita ei normaalissa arjessa tulisi tehtyä, jopa omien pelkojen kohtaaminen. Elämyspedagogiikassa on tavoitteena hankkia yksilölle onnistumisen tunteita ja parantaa aloitteellisuutta sekä itsetuntoa. (Karppinen 1999. 94)

Otetaan esimerkiksi vaikka kalliolta laskeutuminen. Ihmisestä riippumatta on mitä luultavimmin pelottavaa laskeutua suurta kallion seinämää alas köysien varassa, ellei tätä ole ennen tehnyt. Kallion kielekkeellä seisoessaan henkilön tulee luottaa käytös-

sä oleviin laitteisiin ja ennen kaikkea itseensä niiden käyttäjänä. Laskeutumisen jälkeen henkilö huomaa selvinneensä pelottavasta kokemuksesta itsenäisesti, omin avuin, ja kokee onnistumisen tunnetta siitä, että hän on kohdannut pelkonsa ja ylittänyt sen. Näin ollen henkilö saa positiivisen kokemuksen omista taidoistaan ja itseluottamus kasvaa.

Tämä luottamus ei tarkoita vain luottamusta itseensä köysitoiminnassa vaan positiivisten kokemuksen kautta itseluottamus heijastuu myös jokapäiväiseen toimintaan ja arkipäiväiset haasteet eivät tunnu enää niin suurilta kuin ennen.

Samankaltaista itsensä ylittämistä voi tapahtua myös ryhmissä. Se tapahtuu helpoiten antamalla ryhmälle jokin vaikea ongelmanratkaisutehtävä. Sellainen, joka aluksi vaikuttaa mahdottomalta, mutta kun ryhmä on hetken pureskellut ongelmaansa, siihen alkaakin löytyä vastauksia ja toimintamalleja. Tämänkaltaisen prosessin ansiosta ”mahdottomasta” tulee mahdollista ja, ei vain yksilöt, vaan koko ryhmä kokee itsensä ylittämisen sekä onnistumisen tunnetta. Tämänkaltaisilla harjoitteilla on myös voimakas ryhmäyttävä vaikutus. Näin ollen ryhmästä tulee tiiviimpi ja ryhmän jäsenten keskinäinen luottamus kasvaa.

Päivi Lindholm sekä Jorma Väisänen viittaavat Linnossuota 2007. Elämyksellinen toiminta voidaan jakaa neljään eri tavoitetasoon:

1. *Virkistäytyminen*, jonka tarkoituksena on energiatason nostaminen sekä hauskanpito.
 2. *Kouluttautuminen*, jossa tarkoituksena on uuden tiedon hankinta sekä uusien asenteiden saavuttaminen.
 3. *Kehityksellinen*, jolloin muokataan henkilöiden toimintatapoja sekä käyttäytymismalleja.
 4. *Terapeuttinen*, jonka avulla pyritään vaikuttamaan häiritsevään käyttäytymiseen sekä etsitään uusia toimintamalleja.
- (Lindholm, Väisänen 2010. s.193)

3. Turvallisuus

Turvallisuus on *erittäin* tärkeä osa elämyspedagogiikkaa. Turvallisuudesta huolehtiminen on iso osa toiminnan valmistelua, suunnittelua sekä toteutusta. Toiminta on suunniteltava niin, että se on turvallista, eikä siitä koidu ylimääräisiä riskejä.

Seikkailuelämyksissä piilee omat vaaransa. Tässä on lueteltuina yleisimmät Mikko Aallon mukaan:

Virhe fyysisessä turvallisuudessa. Jos fyysiseen turvallisuuteen on jäänyt aukko ja onnettomuus pääsee tapahtumaan, aiheuttaa se fyysisten vaurioiden lisäksi psyykkisiä vaurioita. Onnettomuuden kokeminen voi tuoda koko onnettomuutta todistaneelle ryhmälle psyykkisiä vaurioita. Vaurioiden vakavuus kasvaa jos toimintaa ohjaava henkilö ei osaa käsitellä onnettomuustilanteisiin liittyviä tunnetiloja. (Aalto, 1998. s.20)

Suorituskyvyn ylittäminen. Ryhmässä toimiessa on aina läsnä jonkinlainen ryhmäpaine. Jos ryhmäpaine kasvaa liian suureksi, saattaa yksilö tehdä jotakin sellaista, mikä ylittää hänen suorituskykynsä. Tällöin tehtävän suorittamisesta ei ole syntynyt hyvää oloa vaan päinvastoin, pelko on kasvanut. (Aalto, 1998. s.20)

Hylätyksi tulemisen pelko ja tunne. Tämä ja muut negatiiviset tunteet, kuten häpeä ovat tunteita, jotka saattaa vahingoittaa ihmistä henkisesti ja/tai psyykkisesti vakavasti. Ohjauksen aikana on otettava huomioon, että ryhmä myös toimii ryhmänä eikä ketään väheksytä tai jätetä ryhmän ulkopuolelle. Kaikkien negatiivisten tunteiden hoitaminen on tärkeää sillä jos niitä jätetään hoitamatta, voi seikkailu ja elämysten hankinta olla vahingollista. (Aalto, 1998. s.20)

3.1 Turvallisuuksuunnitelma

Toimintaa suunnitellessa on otettava monia turvallisuusseikkoja huomioon. Tällöin on valmistettava vedettävälle toiminnalle vastineeksi turvallisuussuunnitelma. Turvallisuuksuunnitelman sisältö vaihtelee toiminnan mukaan. Jos kyseessä on vaativaa toimintaa, tulee turvallisuussuunnitelman olla kattava. Turvallisuuksuunnitelmaa tehtäessä tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että kuinka kaukana taajamasta toimintaa

harjoitetaan. Turvallisuussuunnitelma on kirjallinen dokumentti, joka kartoittaa riskejä sekä ennaltaehkäisee vaarallisia tilanteita. Turvallisuussuunnitelman tarkoitus on antaa myös toimintaohjeita onnettomuuden sattuessa. (Kivelä, Lempinen 2010, 66-67)

Turvallisuussuunnitelman rakenne on kolmiosainen:

1. *Ennaltaehkäisy*. Mitä paremmin riskianalyysit, toimintamallit sekä tarvittava koulutus on kartoitettu turvallisuussuunnitelmaan, sitä turvallisempaa toiminta on. (Lehtonen, Mäkelä. 2012)

2. *Tapauksen hallinta*. Suunnitelmassa tulee käydä ilmi, kuinka tapaukset hallinoidaan ja käydään läpi. Toimintaa ohjaavilla ohjaajilla on oltava selkeät vastualueet toiminnan toteutuksessa tai muuten toiminnassa on onnettomuusriski. Toisin sanoen jokainen ohjaaja tietää koko toiminnan ajan, missä hänen pitää olla ja mitä hänen pitää tehdä. (Lehtonen, Mäkelä. 2012)

3. *Jälkihoito*. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi, miten seikkailun jälkeen toimintaa viedään eteenpäin - purkutilanne ja miten siellä toimitaan. (Purkutilanteesta kerrotaan lisää luvussa 6.)

Turvallisuussuunnitelma on toiminnan määrittelyä. Turvallisuussuunnitelmassa on käyty läpi tapahtuman tai toiminnan vaiheet yksityiskohtaisesti. Turvallisuussuunnitelma on myös jatkuvassa prosessissa oleva työväline. Tapahtuneista "läheltäpiti-" ja onnettomuustilanteista pitää ottaa opiksi ja päivittää turvallisuussuunnitelmaa siten, että vastaavanlaisia tapahtumia ei enää synny. Turvallisuussuunnitelma on jatkuva oppimisprosessi, joka oppii omista virheistään sekä päivittyy tarpeita vastaavaksi. (Lehtonen, Mäkelä. 2012)

3.2 Riskianalyysi

Riski on turvallisuutta vähentävä tekijä. Riskejä on olemassa monenlaisia ja ne ovat erilaisia ennen toimintaa, toiminnan aikana ja sen jälkeen. Näin ollen on tärkeää analysoida riskejä ennen toiminnan aloittamista. Riskejä on mahdollisuus ohjaajan tietotaidolla, turvallisuustaidoilla ja kokemuksilla. Ennen kaikkea riskien hallintaa edesaut-

taa niiden tiedostaminen ja juuri tähän riskianalyysi on kätevä työväline. (Kivelä, Lempinen, 2010, 24-25)

Riskianalyysissa nimensä mukaisesti analysoidaan riskejä ja tarkoituksena huomata riskit toiminnan sisältä. Riskianalyysi antaa toiminnan järjestäjälle tietämystä toimintaan liittyvistä riskeistä. Toimintaa pohtimalla ja analysoimalla normaaleistakin asioista voidaan löytää yllättäviä riskejä. Kun riskit on huomioitu, niitä voidaan analysoida ja riskejä voidaan hallita varautumalla niihin tarpeiden mukaisesti. (Lehtonen, Mäkelä. 2012)

Parhaimman tuloksen riskianalyysiin saa tekemällä riskianalyysit ryhmätyönä. Ryhmätyössä analyysiin saadaan enemmän näkökantoja, joka tarkoittaa tarkempaa huomiointia itse riskien tiimoilta. Näin analyysista tulee syväluotaavampi, tarkempi ja myös parempi. Kokemus on myös olennainen osa laadukasta riskianalyysia. Mitä laajempi kokemus riskianalyysin laatijalla on, sitä kattavammin hän osaa nähdä toimintaan sisältyvät riskit. Näin ollen riskianalyysi paranee kokemustenkin karttuessa. (Lehtonen, Mäkelä. 2012)

Riskianalyysi on jatkuva prosessi. Samaan tapaan kuin turvallisuussuunnitelma, riskianalyysi on itseään korjaavaa toimintaa. Kun toiminnassa huomataan jokin riski, jota ei ollut analysoitu aiemmin, tulee se lisätä riskianalyysiin. Näin ollen toiminnan turvallisuus on kehittynyt eteenpäin. (Lehtonen, Mäkelä. 2012)

Riskianalyysi on helppointa tehdä siten, että luokittelee riskin haitallisuuden asteikolla yhdestä kolmeen sekä riskin todennäköisyyden samoin yhdestä kolmeen. Tältä pohjalta voi tehdä taulukon, (Taulukko 1.) jolle riskit voi sijoitella sen mukaan kuinka todennäköistä riskin tapahtuminen on sekä siten, että miten haitallista riskin tapahtuminen on. Numerot yhdestä kolmeen toimivat kertoimina. Jos riskin todennäköisyys on yksi, eli todennäköinen, ja haitallisuus kaksi, eli lievästi haitallinen, tulee riskin haitallisuudeksi kaksi. Jos todennäköisyys on kaksi ja haitallisuus myös kaksi, tällöin riskin suuruudeksi tulee neljä. Riskin ylittäessä kolmen on suotavaa miettiä, että millä keinoin riskiä saataisiin pienennettyä. Riskianalyystaulukko on hyvä apu analyysin tekemiseen. Riski on helppo sijoittaa todennäköisyyden ja haitallisuuden perusteella valmiiseen taulukkoon. (Lehtonen, Mäkelä. 2012)

Taulukko 1. Riskianalyysin riskialttiuden laskentataulukko

		TODENNÄKÖISYYS		
HAITALLISUUS	Riskikerroin	1	2	3
	1	1	2	3
	2	2	4	6
	3	3	6	9

4. Ryhmäyttäminen elämyspedagogiikassa

Seikkailutoiminta tarjoaa paljon mahdollisuuksia ryhmäytykseen. Seikkailutoiminta antaa mahdollisuuksia paljastaa pelkojaan muille ryhmäläisille, ja tämän kaltaisten kokemusten avulla seikkailutoiminta kiinteyttää ryhmää. Yksi ryhmäläinen pelkää ja muut kannustavat, ja kun kannustettu henkilö onnistuu ylittämään pelkonsa, saa hän positiivista palautetta muulta ryhmältä ja näin ollen ryhmän sisäinen henki lujittuu. Ryhmän jäsenille syntyy luottamussuhde muihin ryhmän jäseniin.

Ryhmän toiminta on kahden tai useamman yksilön vuorovaikutusta keskenään. Ryhmän määritelmään kuuluu myös se, että ryhmällä on jokin yhteinen tavoite tai ajatusmaailma. Tavoitteen ollessa yhteinen, se vaatii yhteistyötä, jolloin ryhmän jäsenillä on jonkin asteinen riippuvuussuhde ryhmään. Tämä on myös yksi ryhmän määritelmä; riippuvuus toisista ryhmän jäsenistä. (Jaakkola, Kataja, Liukkonen 2011, 15)

Elämykset ovat vahvoja tunteita, jotka henkilö saattaa muistaa kymmenienkin vuosien päästä. Elämys on vaikuttavaa. Tämänkaltaisten vaikuttavien kokemusten jakaminen muiden henkilöiden kanssa vahvistaa sidettä näihin henkilöihin. Omana esimerkkinä voin kertoa asepalveluksen. Täysin tuntemattomista ihmisistä tuli minulle tärkeitä veljiä, vaikka meitä ei välttämättä mikään muu yhdistänyt kuin asepalvelus.

Elämys on siis omiaan toimimaan ryhmäyttäjänä. Jaetut elämyskokemukset vahvistavat ryhmän yleistä ”me” –henkeä ja vahvistaa yksilöiden yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Ryhmä kehittyy käymällä läpi erilaisia kehitysvaiheita, joita ovat *muodostumisvaihe*, *kuohuntavaihe*, *yhdenmukaisuusvaihe*, *toimivan työskentelyn vaihe* sekä *lopetusvaihe* (Jaakkola, Kataja, Liukkonen 2011, 24-26.) Edellä mainittujen vaiheiden aikana ryhmä käy läpi koko elinkaarensa. Ryhmäytyminen on *muodostumisvaiheen* edellytys muodostumisvaiheessa ryhmän jäsenet tutustuvat toisiinsa, sekä kehittävät ryhmän sisäiset säännöt, niin ääneen sanotut kuin hiljaisetkin säännöt. Muodostumisvaiheen aikana ryhmän jäsenet myös testaavat ryhmän toimintatapoja sekä vuorovaikutusta. (Jaakkola, Kataja, Liukkonen 2011, 24)

Ryhmän muodostumisvaiheessa ryhmälle on ominaista hiljaisuus, aloitteettomuus ja ujostelu tai vaihtoehtoisesti riehuminen ja koheltaminen. Muodostumisvaiheessa ryhmän jäsenet hakevat omaa paikkaansa ryhmässä sekä tutustuvat ryhmän ilmapiiriin ja vuorovaikutussuhteisiin. Alkuvaiheessa ryhmäläisistä voi olla vaikeaa saada irti mitään, joten ohjaajan pitää murtaa jää ryhmäläisten kesken sekä itsensä ja ryhmän välistä. Ryhmän on ryhmädyttävä. (Kivelä, Lempinen 2010, 62)

Seikkailulliset aktiviteetit tarjoavat ryhmälle mahdollisuuden tutustua toisiinsa turvallisessa ympäristössä. Seikkailulliset harjoitteet myös pakottavat ryhmän jäsenet kommunikoimaan keskenään, ja vuorovaikutuksen seurauksena ryhmän jäsenten välillä vallitseva arkuus ja hiljaisuus alkaa vähentyä. Tämän seurauksena aluksi toisilleen tuntemattomista yksilöistä on syntynyt ryhmä, joka osaa kommunikoida keskenään, luottaa toisiinsa sekä nauttivat toistensa seurasta.

5. Elämysohjaajan rooli

Seikkailussa ohjaajan rooli on äärimmäisen tärkeä. Ohjaajan tulee saavuttaa luottamuksellinen suhde ohjattavaan, se edistää ohjattavan turvallisuuden tunnetta. Ohjaajan on oltava tietoinen omista taidoistaan ja hallittava hyvin ohjaamansa harjoitteet. Ohjaajan on oltava ohjattavaa ryhmää kokeneempi. Mitä enemmän kokemuseroa on

ryhmään sitä parempi. Vaikka kokemuseroa on, se tulee kuitenkin näkyä varmuutena ohjauksessa, ei ylimielisenä odotteluna tai käskytyksenä.

Ohjaajan on omattava henkilökohtaisesti hyvä kokemuspohja tekemästään työstä. Omat kokemukset auttavat havainnoimaan ryhmän ja yksilöiden kokemia tunteita ja näin ollen ohjaaminen on helpompaa kun tietää, mitä ryhmä käy läpi. Tämä edellyttää sitä, että ohjaaja on omien kokemuksiansa kanssa toiminut analyttisesti siten, että tietää, millä tavoin missäkin kohdassa kannattaa ohjata. Mitä on milloinkin parasta kertoa, selventää ja niin edelleen. Ohjaajalla on oltava taito, jonka avulla hän saattaa ohjattavat turvallisesti haasteiden äärelle ja niistä yli. Ohjaajan tulee osata arvioida ryhmänsä taitotaso, eikä ohjaaja saa asettaa ryhmälleen sellaisia haasteita, mistä ryhmä ei voi suoriutua. (Kokljuschkin 1999, s.58 Lehtonen ym. 2007 s. 127-128)

Ohjaajan on toimittava seikkailun edetessä myös onnistuneesti motivoijana, jotta ohjattavat pystyvät mahdollisimman hyvin heittäytymään toiminnan vietäväksi. Seikkailu itsessään on ohjaajalle työväline, sen avulla ohjaajan on helppo tehdä ryhmästä havaintoja mahdollisista ryhmän kehitystarpeista. Seikkailuohjaajan on tärkeitä myös omata seikkailukokemusta ja olla seikkailusta kiinnostunut henkilö. Tällöin hänen on helpompi arvioida ryhmiä sekä suunnitella tulevia seikkailukokonaisuuksia pelkästään ryhmien ennakkotietojen perusteella. Ohjaaja ei kuitenkaan saa jättää ryhmää oman onnensa nojaan seikkailun jälkeen vaan tapahtumien ja vallinneiden tunnetilojen purkamisen on onnistuneen ohjauksen kannalta tärkeää. Siksi onkin seikkailun jälkeen hyvä pitää purkutilaisuus, jossa ohjattavat saavat kertoa tunteistaan ja tuntemuksistaan. (Kokljuschkin 1999, s. 58–59)

Ohjaajan on tärkeää kehittää omia vuorovaikutustaitojaan. Vuorovaikutus on asia, jossa kukaan ei koskaan tule valmiiksi. Vuorovaikutustaitojen parantuminen vaatii syvempää ymmärrystä sekä soveltamista erilaisten vuorovaikutuksellisten toimintojen synnyttämisessä. Näistä esimerkkeinä muun muassa oman ärtymyksen rakentava purku, toisen pahan olon helpottaminen, erilaisten palautteiden vastaanottaminen, oman virheen myöntäminen ja eri mieltä olemisen taito. (Aalto, Mikko 2004, s. 140)

Ohjaajalle tulee eteen varmasti monenlaisia, yllättäviäkin, tilanteita. Ohjaajan tulee olla tämänkaltaisiin tilanteisiin valmis jatkuvasti. Hyvä ohjaaja on aina valmistautunut kaikkeen. Etenkin näiden tilanteiden kohdalla kokemus on hyvä valttikortti. Kun tie-

tää, mitä henkilö tai ryhmä käy läpi, osaa helpommin varautua siihen, millaisia tilanteita mahdollisesti on luvassa. Ryhmässä saattaa ilmetä yllättäviäkin tunteenpurkauksia, vaikka itkun muodossa. Tilanteet eivät kuitenkaan aina ole negatiivissävytteisiä, kuten edellä mainittu itku. Vastaan tulevat tilanteet voivat olla yllättävyydessään myös hauskoja sekä koomisia. Tällöin ohjaajalla on oltava hallussaan myös hyvä tilannekomiikan taju. Komiikka on ohjauksessa tärkeä osa ja sillä on paljon merkitystä esimerkiksi ryhmäytymisessä. (Aalto 2004, s. 140)

Ohjaaja on teknisesti hyvä ohjeistaja. Hyvien ohjeiden antaminen on tärkeä ja opeteltavissa oleva taito. Ohjeiden jakaminen vakuuttavasti on myös merkki käytettävien menetelmien osaamista. Ohjeistuksen antamisessa tärkeitä asioita ovat: Selkeät yksinkertaiset ohjeet, kuuluva ääni, katsekontakti ryhmän kanssa. Ohjeita annettaessa ei tarvitse myöskään huolehtia ohjeiden täydellisyydestä. Ohjeistusta voi täydentää myöhemminkin. Alkuohjeistuksessa on tärkeä saada ryhmä aloittamaan toimintansa.

6. Elämystoiminnan suunnittelu, toteutus ja purku

Seikkailua itsessään ei voi koskaan suunnitella alusta loppuun. Seikkailun määrittelyyn kuuluu tietämättömyys tulevasta. Ryhmän oman toiminnan tulee ohjata seikkailun etenemistä.

Seikkailussa kuitenkin on välttämättömyytenä ennakkosuunnitelma. Jonkinlainen ohjenuora siitä mitä tulee tapahtumaan seikkailun eri vaiheissa. Suunnitelma ei saa kuitenkaan olla suoraan saneltu ohje ryhmälle, sillä ryhmän omalle mielikuvitukselle sekä ajatustyölle tulee jättää tilaa. Seikkailutoimintaa suunnitellessa tulee ottaa huomioon ryhmän ikä sekä sen tuomat reunaehdot seikkailulle. Seikkeilua suunnitellessa tulee myös pitää mielessä toiminnan tavoitteellisuus. Mihin seikkailulla pyritään? (Kokljuschkin 1999, s.60–62)

Hyvä ohjaaja osaa suunnitella toimintansa niin, että ryhmällä on mielekästä toimia. Ohjaajan tulee huolehtia suunnitteluvaiheessa käytettävän kaluston kunnosta. Esimerkiksi siitä, että kajakit eivät ole valmiiksi täynnä vettä tai siitä, että kiipeilytossuis-

sa ei ole reikiä. Tarvikkeita pitää olla mukava käyttää. Toiminnasta tulee epämielekkästä jos välineiden käyttömukavuus on vähäistä tai välineiden huono laatu estää ohjattavaa pääsemästä yli hänelle asetettujen haasteiden. Tällöin ohjattava kokee epäonnistumista ja itsensä riittämättömyyttä, vaikka oikeanlaisilla varusteilla hän olisi helposti suorittanut hänelle annetun tehtävän. Jos melassasi on reikä keskellä lapaa, on sillä mahdotonta meloa ylös pienintäkään nivaa. Ohjaajan tulee siis jo suunnittelu- vaiheessa ottaa huomioon varusteiden laatu ja käytettävyyys, jotta seikkailusta tulee mielekkästä kaikille osallistujille. (Lehtonen ym. 2007 s.131)

On olemassa monenlaisia seikkailukokonaisuuksia, joita voidaan käyttää monipuolisesti eri-ikäisten ryhmien ohjaamiseen. Nuorimmilla seikkailijoilla seikkailu voidaan helposti verhoilla vaikka saduksi, jossa nuoret tai lapset itse ovat mukana. Lapset ymmärtävät tehtävänannon sekä ohjeistukset paremmin jos tarinaan lisätään sadunomainen elementti. Lapsille voi kertoa peikon huomaavan heidät jos he kiipeilevät ilman kypärää tai, että reittiä pitää edetä koskematta maahan tai muuten velho taikoo sinut takaisin reitin alkuun. Satu ei saa olla liian pelottava, koska silloin lapselle tulee pakotteita selvitä esimerkiksi köysiradasta. Ympäristön ja tarinan pitää olla turvallinen ja itse seikkailua tukeva sekä siinä tulee luoda mahdollisuus epäonnistua. Epäonnistumisten kautta onnistumiseen tuo lapselle tunteen siitä, että epäonnistua-kin saa. (Allinen, Korhonen. 2007 s.195–199)

Pienille lapsille suunnittelussa seikkailussa pitää ottaa huomioon kaikki siitä lähtien, että miten lasta lohdutetaan jos häntä alkaa itkettämään, siihen miten suoritetaan toiminnan jälkeinen purkutilaisuus. Lapselta ei voi kysyä, että minkälaisia tunnetiloja kävit lävitse seikkailurataa suoritettaessa. Lapsille helpointa pitää purkaa esimerkiksi fiiliskorttien avulla. Joka tapauksessa purun on tapahduttava välittömästi toiminnan loputtua ja palautteen ja omien tuntemusten kertominen on tehtävä helpoksi. (Allinen, Korhonen. 2007 s.194)

Hivenen vanhemmilla seikkailijoilla, jo murrosikään päässeillä, seikkailutoimintaa ei enää voi valjastaa sadunhohtoiseksi, koska heidän kohdallaan on syytä epäillä, että sadut ja tarinat ovat jääneet jo taakse. Heille sen sijaan haasteiden asettamisen yhteydessä kannattaa ennemminkin luvata jokin palkkio. Kannattaa tehdä seikkailusta hieman kilpailuhenkistä. Painotetaan tässä sanaa hieman. Sillä jos palkinto on liian

suuri tai haluttu saattaa sen tavoittelu mennä itse seikkailutoiminnan toteuttamisen edelle ja näin ollen seikkailun itseisarvo vähenee.

Murrosikäisten nuorten kanssa toimiessa on pidettävä mielessä heidän orastava aikuisuutensa ja sitä on kunnioitettava, joten heitä ei pidä kohdella samalla tavalla kuin lapsia. Heitä ei myöskään voi kohdella samalla tavalla kuten aikuisia, joten tämä tuo oman vaikeusmomenttinsa nuorille suunnatun toiminnan suunnitteluun. Nuorille pidentyessä purkutilaisuudessa heille saattaa toimia parhaiten suullinen keskustelu siitä, mikä on ollut parasta, onko pelottanut, milloin kukin ylitti itsensä. Joskus on myös tapauksia, jolloin ryhmä ei ole kovinkaan avoin seikkailutoiminnan jälkeen ja tällöin on parasta kysyä palautteet ja tuntemuksien purkaukset paperilla. Purkutilaisuudessa on kuitenkin käytettävä ensisijaisesti suullisia menetelmiä. Papereiden kanssa pyydetään usein vain palautetta.

Vanhemmat seikkailijat täysi-ikäisyydestä ylöspäin ovat helpoin ohjattava ryhmä. Heitä yleensä motivoi toiminta itsessään. Aikuisille on mielekästä päästä pois oman arken rutiineista ja päästä tekemään jotakin erilaista, jännittävää.

Vanhemmat henkilöt ovat siitä helppo ryhmä, että he osaavat useimmiten käyttäytyä eikä heitä tarvitse komentaa. He ovat useimmiten kiinnostuneita seikkailusta sekä he kokevat itsensä ylittämisen tunteita siinä, missä muutkin. Aikuista ohjattaessa tulee ottaa huomioon, että heissä voi myös piillä tiettyjä asenteita jotakin toimintaa kohtaan. Tällöin heitä on vaikea motivoida, joten aikuisille suunnitellussa toiminnassa kannattaa tehdä toimintaan myös varasuunnitelma jos jokin ei halukaan suorittaa tiettyä toimintaa. Heille purkutilaisuuden on useimmiten melko helppoa. Aikuiset eivät kainostele puhua toisten aikuisten seurassa ja näin ollen heiltä voi kysyä yksityiskohdaisiakin asioita suoritetun seikkailutoiminnan varrelta.

Hyvä ohjaaja ottaa huomioon iän tuomat seikat seikkailun suunnittelussa, toteutuksessa sekä purussa. Toiminta on aina suunniteltava niin, että purut olisivat mahdollisimman pian heti toiminnan jälkeen. Silloin tunteet ovat pinnassa ja tuoreessa muistissa ja niitä on helpompi jakaa ja olla purun aikana avoimempi.

Purkutilaisuus kaiken kaikkiaan on tärkeä ja alleviivattava osa seikkailukokonaisuutta. Purkutilanteessa ohjaaja avustaa ohjattavia tulemaan tietoisiksi omista tunteistaan

sekä ilmaisemaan niitä. Purkutilanteessa on tärkeätä puhua vain tunteista eikä vielä prosessoida sitä sen pidemmälle. Liika analytyttisyys voi estää tunneyhteyden synty-
misen toimintaan. (Aalto. 1998. s. 31)

Purkamistekniikoita on tarjolla monenlaista. Purkutekniikan käyttö määräytyy kohde-
ryhmän tarpeiden mukaisesti. Tässä muutama purkutekniikka esiteltynä lyhyesti:

Nonverbaali purkaminen. Kannattaa käyttää silloin kun ryhmässä on henkilöitä joi-
den on vaikeaa puhua tunteistaan. Esimerkkinä vaikka mielipidejana; ohjaaja esittää
kysymyksen ja ohjattavat siirtyvät janalle siihen kohtaan kun heidän mielestään on
hyvä. Jana voi olla esimerkiksi huoneen seinästä seinään kulkeva kuvitteellinen jana,
jossa toinen seinä tarkoittaa ”rakastin sitä” ja toinen ”vihasin sitä.”

Verbaalinen purkaminen. Tällöin purkaminen tapahtuu sanallisesti ja ohjaaja ohjaa
keskustelua siten, että purkutilanne pysyy mahdollisimman tehokkaana.

Kirjoitettu purkaminen. Tämä on kohdallaan silloin jos ryhmällä on vaikeuksia il-
maista itseään sanallisesti. Piirtämällä tai maalaamalla purkaminen antaa ohjattavalle
mahdollisuuden käsitellä tunteitaan taiteen kautta. Ohjattava voi piirtää, vaikka omat
ajatuksensa silloin kun oli suorittamassa harjoitetta. Runo tai musiikki voi olla myös
purkamisen välineenä. Tunteitaan voi ilmaista myös instrumenttien kautta sekä ru-
noillen.

Purkamistekniikoita on monia ja taas monia. Jokainen voi keksiä itselleen oman pur-
kutyylinsä. Täytyy vain pitää mielessä, että tunteista puhuminen on tärkeintä. (Aalto,
1998. s.34-35)

HARJOITTEET

Nimi: Hämähäkinseitti

Tarkoitus: Ryhmän kiinteytys, ongelmanratkaisu ja kommunikoinnin parantaminen'

Harjoitteen kuvaus: Tarkoituksena on siirtyä hämähäkinseitin toiselle puolelle, ennen iso, paha äiti hämähäkki herää ja syö ryhmäläiset.

Ohjeet: Sido kahden puun väliin kaksi narua siten, että ylempi naru on alle kahden metrin korkeudessa ja alempi naru noin 50cm maasta. Tämän jälkeen ala sitoa näiden kahden narun välille lisää naruja siten, että lopulta narut muistuttavat hämähäkinseittiä. Seitissä olevien reikien koko saa muutella suuresta pieneen. Seitissä olevien reikien määrän määrittää ryhmän koko siten, että reikiä saa olla kaksi vähemmän kuin ryhmäläisiä.

Kun ryhmä tulee paikalle kerro, että heidän pitää päästä seitistä läpi toiselle puolelle siten, että seittiin ei saa koskea ja jokainen seitissä oleva reikä on käytössä vain keran. Seitin yli ja ali saa myös mennä. Anna ryhmälle n. 5min aikaa suunniteluun ennen varsinaista harjoitetta. Kun ryhmä on valmis ja aloittaa harjoitteen niin ohjaaja merkitsee jokaisen "käytetyn" reiän, jotta sekaannuksilta vältytään.

Tässä harjoitteessa turvallisuus on erittäin tärkeää, joten muista huomioida se ohjeistuksessa hyvin. Muista ohjeistuksen aikana korostaa myös suunnittelun tärkeyttä. Suunnittelun aikana tulisi keksiä, että kuka menee mistäkin reiästä läpi, miten viimeinen saadaan seitin toiselle puolelle ja millä keinoin. Tästä syystä kannattaa harkita sitä, antaako ohjeet sellaisessa paikassa, mihin seitti ei näy.

Tarkkaile: Millaiset ovat ryhmän ongelmanratkaisutaidot? Käyttääkö ryhmä voimavarojaan järkevästi? Toimiiko ryhmä yhtenä ryhmänä? Onko ryhmässä joku tietty johtaja? Millaiset erot ovat suunnittelulla ja itse toteutuksella; kumpi on tärkeämpää?

Tarvikkeet: Tikapuut, köyttä, narua ja jotkin merkit merkitsemään käytetyt reiät.

Kesto: 45-60 minuuttia

Nimi: Kananmunan pudotus

Tarkoitus: Yhteistyö, ongelmanratkaisu, luova ajattelu

Harjoitteen kuvaus: Pienryhmätyöskentelyn avulla valmistaa kananmunalle turvallinen kuljetusmuoto, joka selviää tiputuksesta yli kahden metrin korkeudesta. Harjoitteen voi sisältää myös mainoksen tekemisen omalle kuljetustavalleen.

Ohjeet: Jokaiselle ryhmälle annetaan paperia ja kynä suunnitelman tekemiseen. Anna suunnitelman tekemiseen noin viisitoista minuuttia aikaa, jonka jälkeen annetaan raaka kananmuna, 20 pilliä, 1-2m teippiä, tusseja ja iso paperi per ryhmä tiputusastian rakentamista ja mainosta varten. Anna rakentamiseen ja mainoksen tekoon aikaa 15-20 min ja anna lisäaikaa jos se on tarpeellista. Rakentamisessa on oleellista kertoa, että kotelo/kuljetin, joka kananmunalle rakennetaan tulee rakentaa sen ympärille.

Rakentamisen ja mainoksen teon jälkeen jokainen ryhmä esittelee tiputettavan astiansa mainoksineen muulle ryhmälle ja ohjaaja tiputtaa tiputusastian noin kahden metrin korkeudesta maahan. Tiputuksessa voi käyttää apuna A –tikkaita tai jotakin metsässä olevaa kiveä.

Tarkkaile: Miten ryhmien sisällä käytiin keskustelua? Osallistuivatko kaikki ryhmän jäsenet keskusteluun? Miten ryhmä käytti aikaansa harjoitteen eri vaiheisiin? Jäikö ylimääräistä aikaa? Oltiin huolimattomia? Keskusteltiin ryhmässä erilaisista vaihtoehdoista ennen kuin päädyttiin lopulliseen ratkaisuun?

Tarvikkeet: Jokaista ryhmää kohden 20 pilliä, 1-2m teippiä, kananmuna, kynä, paperia, tusseja ja iso paperi.

Kesto: 30-50 minuuttia

Nimi: Luottamustehtäviä

Tarkoitus: Ryhmäläisten keskinäisen luottamuksen rakentaminen, luominen ja lujittaminen

Harjoitteen kuvaus: Harjoitteiden avulla ryhmän sisäisiä vuorovaikutussuhteita voidaan lujittaa. Harjoitukset ovat turvallinen tapa vahvistaa ryhmän sisäistä kommunikatiota.

Ohjeet: *Sokkonouto* – Ryhmäläiset muodostavat parit, joista toisen silmät sidotaan. Näkevä henkilö heittää jonkin esineen lähietäisyydelle (ei kuitenkaan liian lähelle.) Sokkona oleva henkilö lähtee etsimään heitettyä esinettä näkevän henkilön ohjeiden perusteella. Sokkonoutoa toistetaan muutaman kerran ja sen jälkeen parit vaihtavat rooleja.

Sokkoreitti – Ohjaaja on rakentanut reitin, joka koostuu erilaisista esteistä, ylityksistä, alituksista jne, vain mielikuvitus on rajana. Ryhmä muodostaa parit joista toisen silmät sidotaan. Näkevän henkilön tulee ohjeistaa sokkona oleva läpi esteradan turvallisesti. Pariin ei saa harjoitteen aikana koskea, sokean parin ohjaus tapahtuu äänen avulla.

Tarkkaile: Seuraa, miten ryhmä toimii ja valmistaudu puhumaan sokkona olemisen peloista. Yritä havainnoida merkkejä epävarmuudesta. Sellaisia ovat esimerkiksi vitsejä, nauraminen, hiljaisuus ja hermostuneisuus. Kiinnitä huomiota sellaisiin tilanteisiin, joissa kiusataan muita ryhmäläisiä.

Tarvikkeet: Sokkonoutoon palloja tai pehmoeläimiä ja side silmille. Sokkoreitille tarvittavat esteet (ohjaaja määrittelee itse) sekä side silmille.

Kesto: 5-10 minuuttia

Nimi: Vuoren valloitus

Tarkoitus: Kommunikoinnin parantaminen ja ongelmanratkaisu

Harjoitteen kuvaus: Tavoitteena on saada ryhmäläiset kuuntelemaan toisiaan, ymmärtämään suunnittelun tärkeyttä, omien toiveiden ja tarpeiden ilmaisu ja uskaltamaan koskea toista. Tämä on hyvä päätösleikki.

Ohjeet: Hanki ryhmälle sopivan kokoinen ”vuori” (koroke, pitkä penkki, iso puu, tai matto.) Varmista, että ”vuori” on luja ja pysyy tukevasti pystyssä. Näin vähennät loukkaantumisen riskiä. Vuoren tulee olla ryhmään nähden riittävän iso, että ryhmä mahtuu sen päälle, mutta ei kuitenkaan liian helppo. Käytä omaa arviointi kykyä.

Ryhmän tavoitteena on päästä ”vuorenhuipulle” siten, että koko ryhmä on huipulla tietyn ajan. Ohjaaja saa määritellä ajan, joka ”vuorella” pitää pysyä. Aika voi olla jotakin 10-20 sekunnin välillä. Jos vuori on kivi, koroke tai penkki kiinnitä huomiota ryhmän turvallisuuteen. Matalaltakin korkeudelta tippuessa saa yllättävän suurta vahinkoa aikaiseksi.

Tehtävän suorittamiseksi tulee kaikkien olla vuorella vaadittu aika. Vuorella olemiseen ei saa käyttää muita kuin ryhmäläisiä. Apuvälineet kuten kepit ja köydet ovat kiellettyjä.

Tarkkaile: Pidä silmällä, miten ryhmä kommunikoi suunnittelun aikana ja millaista vuorovaikutusta itse harjoituksen aikana ryhmäläiset käyvät.

Tarvikkeet: Jokin ”vuoreksi” sopiva esine kuten pieni koroke, pitkä penkki, iso puu, matto tai kivi

Kesto: 15-20 minuuttia

Nimi: Graalin malja

Tarkoitus: Kehittää ryhmän vuorovaikutussuhteita sekä ryhmädynamiikkaa. Yhteistyön tärkeyden korostaminen.

Harjoitteen kuvaus: Ryhmäläiset hakevat eristetyltä alueelta ”aarteen” käyttäen yhteistyötä, suunnittelutaitoa sekä vähäisiä apuvälineitä

Ohjeet: Rajaa metsään noin kymmenen neliömetrin kokoinen alue, jonka keskelle sijoitat Graalin maljan. Kerro ryhmälle, että kaikki mikä koskee alueen sisäpuolella maahan, saastuu käyttökelvottomaksi. Anna ryhmälle 2-4 noin 10m pituista köyttä ja kerro, että niiden avulla heidän pitää noutaa Graalin malja koskematta maahan rajatulla alueella. Jos ryhmän henkilö koskee maahan, hän ei voi jatkaa harjoitetta ja jos köysi tippuu maahan, köysi on saastunut ja sitä ei voi käyttää.

Kysy ryhmältä kuinka paljon he tarvitsevat aikaa suunnittelulle, anna aikaa kuitenkin maksimissaan 15 minuuttia. Tämän jälkeen anna itse harjoitteelle aikaa niin kauan kuin ryhmä tarvitsee. Jos tuntuu, että harjoite ei etene tai kaikki apuvälineet ovat saastuneita niin keksi jokin aika, jonka jälkeen saastuneisuus on apuvälineistä hävinnyt tai anna ryhmälle ohjaavia vinkkejä Graalin maljan noutamiseksi.

Ota huomioon turvallisuustekijät! Jos ryhmän keskuudessa alkaa ilmetä yliampuvia tai vaaralliselta kuulostavia ideoita niin ohjaa keskustelua toiseen suuntaan.

Graalin malja voi olla myös Pandoran lipas.

Tarkkaile: Miten ryhmä suunnittelee? Onko kaikki mukana suunnittelussa? Ottaako joku ryhmästä selkeästi johtajan roolin tai jääkö joku taka-alalle? Seuraa ryhmän kommunikointia harjoitteen aikana. Miten he keskustelevat? Ohjaako joku keskustelua?

Tarvikkeet: Tarvittava määrä köyttä rajaamaan alue, apuköydet ryhmälle sekä Graalin malja. Graalin malja voi olla, vaikka limupullo tai muu vastaava palkinto.

Kesto: 45-75 minuuttia

Nimi: Lammaskarsina

Tarkoitus: Kommunikaation lisääminen, rohkaistuminen ryhmän jäsenenä, ryhmän kiinteytys.

Harjoitteen kuvaus: Ryhmältä sidotaan silmät isolla kentällä, jossa on ”karsina.” Ryhmä hajaantuu alueelle ja he saavat harjoitteen aikana kommunikoida vain lampaan kielellä, eli määkien. Tarkoituksena on saada sokeat lampaat yhden näkevän henkilön avulla omaan karsinaansa.

Ohjeet: Ohjeista ryhmä seisomaan rinkiin keskelle kenttää. Ringissä seisovien ryhmäläisten silmät sidotaan. Näköaistin menettämisen jälkeen ohjaaja selittää harjoitteen ohjeet. Anna ringissä seisoville ryhmäläisille noin viisi minuuttia aikaa hioa suunnitelmaa suomeksi. Suunnittelun loputtua ryhmäläiset alkavat puhua lampaan kielellä, eli määkimällä. Ringissä seisovat ryhmäläiset ohjataan kiertämään ympyrää, jotta he menettävät näkökykynsä lisäksi myös suuntavaistonsa. Pyörimisen aikana kentälle tehdään karsina (köydellä rajattu alue.) Muutaman pyörähdyksen jälkeen rinki hajotetaan ja sokeat lampaat saavat harhailla kentällä sellaiseen paikkaan kuin itse mielivät. Mieleisen paikan löydyttyä voi jäädä paikalleen.

Kun kaikki seisovat paikallaan niin ohjaaja käy ottamassa yhdeltä ryhmän jäseneltä siteen pois silmiltä. Samalla kun lammas saa näkökykynsä takaisin hän menettää liikkumiskykynsä. Paikalla seisoen ja määkimällä hän saa ohjeistaa muita lampaita kohti karsinaa. Kun lampaat ovat karsinassa, harjoite päättyy.

Harjoite tarvitsee ohjaajia ryhmästä riippuen kolmesta viiteen, sillä henkilöiden etsiessä paikkaansa pidetään huoli, ettei kukaan poistu alueelta tai loukkaannu.

Tarkkaile: Miten ryhmän hiljaiset yksilöt käyttäytyvät sokeana? Säilyykö ryhmässä ”puheliaisuus” samanlaisena?

Tarvikkeet: Sideharsot kaikille ryhmän jäsenille sekä köysi, josta muodostetaan lammaskarsina

Kesto: 25-40 minuuttia

Nimi: Ryhmäsolmu

Tarkoitus: Yhteistyön kehittäminen, vuorovaikutussuhteiden vahvistaminen ja ongelmanratkaisu

Harjoitteen kuvaus: Ryhmän jäsenet ovat kaikki köydessä kiinni yhtä aikaa ja heidän pitää muodostaa köyteen solmu.

Ohjeet: Merkitse köysi sen puolivälistä maalarinteipillä. Levitä köysi siten, että ryhmäläiset ovat köydenvetoasetelmassa, puolet kummallakin puolella tasaisesti siten, että merkin molemmin puolin on vähintään puoli metriä vapaata tilaa. Ryhmän jäsen-
ten tulee pitää köydestä kiinni molemmin käsin koko harjoitteen ajan. Ole otteen
kanssa tarkka: käsien pitää pysyä köydessä kiinni koko harjoitteen ajan. Voit sopia
ryhmäläisten kanssa jonkin rangaistuksen jos kädet irtoaa köydestä.

Kun ryhmä on köydenvetoasetelmassa, tulee ryhmäläisten muodostaa solmu köyteen maalarinteipillä merkittyyn kohtaan.

Harjoitteeseen saadaan lisättyä vaikeusastetta jos ryhmäläisistä puolet tai koko ryhmä toimivat silmät sidottuina.

Tarkkaile: Kuinka ryhmä kommunikoi? Syntyykö uusia vuorovaikutussuhteita?

Tarvikkeet: Köysi, teippiä (siteitä silmille)

Kesto: 5-10 minuuttia

Nimi: Hularinki

Tarkoitus: Tutustuminen, ryhmän kiinteytys, toisen koskettaminen

Harjoitteen kuvaus: Ryhmäläisten tulee kierrättää hulavannetta seisoen käsi kädes-
sä ringissä.

Ohjeet: Jaa ryhmä osiin siten, että heistä koostuu 5-7 hengen pienryhmiä. Ohjeista
pienryhmät ringiin siten, että he pitävät toisiaan kädestä. Kädet muodostavat kat-
keamattoman ringin, jonka sisään ohjaaja laittaa hulavanteen.

Tavoitteena on, että kaikki ryhmäläiset menevät vanteen lävitse kolme kertaa eivätkä
kädet saa irrottaa otetta toisistaan. Kerro, että otat aikaa ja ryhmien on asetettava
itselleen aikatavoite kolmeen kierrokseen.

Anna ryhmäläisten hioa taktiikkaansa ennen hulavanteen antamista noin viisi minuut-
tia. Harjoitteen voi uusia jos ryhmä kokee pystyvänsä parantamaan tulostaan.

Tästäkin harjoitteesta saa haasteellisempaa jos osalta ryhmäläisistä sidotaan silmät.

Tarkkaile: Kiinnitä huomiota siihen, miten ryhmä keskustelelee suunnittelun aikana.
Haluavatko he suunnitella tarkasti vai tahtovatko he tositoimiin heti? Pidä silmällä
myös sitä, miten ryhmäläiset kuuntelevat toisiaan ja vertailevat ratkaisumahdollisuuk-
sia.

Tarvikkeet: Hulavanteita joka ryhmälle ja sekuntikello.

Kesto: 10-15 minuuttia (tai enemmän riippuen toistoista)

Nimi: Kananmunakori

Tarkoitus: Yhteistyö, luottamuksen synnyttäminen, heittäytymiskyvyn kehittäminen ja suunnittelemisen tärkeyden korostaminen.

Harjoitteen kuvaus: Harjoitteessa yksi pienryhmäläinen heittää raa'an kananmunan, josta toisten ryhmäläisten pitää ottaa koppi ryhmäläisten vaatteista tehtyyn "koriin."

Ohjeet: Jaa ryhmä 3-5:n hengen pienryhmiin. Ryhmän tulee valmistaa päällään olevista vaatteista "kori," jonka avulla he voivat ottaa koppeja yhden pienryhmäläisen heittämistä kananmunista.

Anna ryhmälle noin 10 minuuttia aikaa valmistaa "kori" ja valita joukostaan yksi, joka heittää kananmunia muille ryhmäläisille, jotka ottavat munista koppeja. Heitettävien munien määrä on ohjaajasta kiinni. Kiinni otettu kananmuna tulee poistaa korista talteen ennen seuraavan kopin ottoa.

Harjoite toimii parhaiten yllätyksellisenä jatkona jollekin harjoitteelle, jossa jo etukäteen on jaettu isompi ryhmä pienempiin ryhmiin.

Tarkkaile: Miten hyvin ryhmäläiset heittäytyvät tehtävään? Tuottaako mahdollinen vaatteiden likaantuminen ryhmän sisällä ahdistusta? Miten ryhmä suunnittelee "koria?" Jos jollakin ryhmän jäsenellä on vaikea luopua vaatteistaan, miten muu ryhmä pyrkii motivoimaan? Millaista vuorovaikutusta ryhmän sisällä tapahtuu?

Tarvikkeet: Kananmunia

Kesto: 10-20 minuuttia

Nimi: Näkymätön polku

Tarkoitus: Ryhmäytyä, kommunikointi, ongelmanratkaisu

Harjoitteen kuvaus: Ryhmäläiset yrittävät edetä maahan piirrettyä ruudukkoa pitkin ruudukon toiselle puolelle maaliin.

Ohjeet: Ohjaaja piirtää hiekkään 5x4 ruudukon (mitä isompi ruudukko, sitä vaativampi harjoite on.) Ohjaaja tekee itselleen samankokoisesta ruudukosta paperille itselleen muistilapun, johon on merkitty reitti, joka kulkee ruudukon läpi. Ohessa esimerkiksi muistilapusta ja näkymättömän polun rakentamisesta.

20	19	11	10	7
18	12	9	8	6
13	17	16	2	5
14	15	1	3	4

Ryhmäläiset muodostavat ruudukon eteen rivin tai jonon. Ruudukossa on ohjaajan muistilappuun merkitsemä näkymätön polku, joka alkaa jostakin ruudusta ruudukon sillä sivulla, jossa ryhmä seisoo ja päättyy ruudukon toiselle laidalle. Polun on kuljettava siten, että seuraava ruutu on kosketuksessa nykyiseen ruutuun. Eli ruudut eivät voi mennä sikin sokin. Jokainen ryhmäläinen astuu vuorollaan ruutuihin ja jos ruutu on oikea ohjaaja huutaa ”oikein,” jos väärin ohjaaja huutaa ”väärin.” Jokainen saa jatka liikkumista ruudukolla niin kauan kunnes astuu väärään ruutuun. Väärään ruutuun astuttuaan ryhmäläinen siirtyy jonon perälle. Kun ryhmäläinen on ruudukossa, muiden ryhmäläisten tehtävänä on neuvoa seuraava oikea ruutu, johon liikkua. Tehtävä jatkuu niin kauan kunnes polku on löydetty ja koko ryhmä on kulkenut polun läpi.

Tarkkaile: Vuorovaikutus ja kommunikaatio. Miten ryhmä tekee yhteistyötä? Puhaltavatko kaikki yhteen hiileen?

Tarvikkeet: Hiekkakenttä, jolle ruudukon voi piirtää. Ruudukon voi tehdä myös nurmelle vaikka köysistä.

Kesto: 20 - > Kesto riippuu ryhmän ja ruudukon koosta.

LÄHTEET

Aalto, Mikko 2004. Ryppäästä ryhmäksi. My Generation: Tampere

Allinen, Ritva & Korhonen, Heli 2007. Ohjaus seikkailutoiminnassa. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Jyväskylä: Atena, 193-200.

Jaakkola, Timo & Kataja, Jukka & Liukkonen, Jarmo 2011. Ryhmä liikkeelle! – Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. PS-kustannus: Jyväskylä.

Karppinen, Seppo J.A. 2005. Seikkailullinen vuosi haastavassa luokassa. Etnografinen toimintatutkimus seikkailu- ja elämyspedagogiikasta. Oulun yliopisto: Oulu

Kivelä, Valtteri & Lempinen, Juho 2010. Arki hallintaan – Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. KOTA – Lasten ja nuorten hyvinvointi RY: Turku

Kokljuschkin, Mikael. 1999. Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. 1. painos. Helsinki: Kirjayhtymä.

Lehtonen, Kai & Mäkelä, Eeva & Pulli, Kalle 2007. Ohjaus seikkailutoiminnassa. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Jyväskylä: Atena, 10-26.

Lehtonen, Kai & Mäkelä, Eeva 2012. Mäkelän ja Lehtosen luento seikkailukasvatuksen lajitaidoissa. Syksy 2012.

Linholm, Päivi & Väisänen, Jorma 2010. Seikkailutoiminnan kehitykselliset ja terapeutitset tavoitteet. Kehityspsykologinen ja psykiatrinen näkökulma seikkailutoimintaan. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä II. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi. Lapin yliopistokustannus, 193-216.

Seikkailukasvatus.fi viitattu 24.4.2013

<http://www.seikkailukasvatus.fi/sitenews/view/-/nid/95/ngid/5/>